

Pankkialaisuusohjeet 2009

Sisältö	Sivu
1 PANKKISALAISUUDEN PERIAATE JA SEN KEHITTYMINEN	1
2 PANKKISALAISUUDEN JA PANKIN LIIKESALAISUUDEN ERO	1
3 SALASSAPITOVELVOLLISUUDEN PIIRIIN KUULUVAT YHTEISÖT	2
4 SALASSAPITOVELVOLLISET HENKILÖT	2
4.1 Pankin palveluksessa olevat	2
4.2 Toimielinten jäsenet	2
4.3 Tilintarkastajat	3
4.4 Palveluyrityksen henkilöstö ja muut pankin toimeksiannosta toimivat	3
4.5 Muut pankin tiloissa työskentelevät, pankkitoimintaan osallistumattomat	4
5 SALASSA PIDETTÄVÄT TIEDOT	4
6 PANKKISALAISUUDEN AJALLINEN ULOTTUVUUS	4
7 SALASSAPITOVELVOLLISUUS PANKIN SISÄLLÄ	4
7.1 Salassa pidettävien tietojen tutkiminen	4
7.2 Salassa pidettävien tietojen paljastaminen toiselle toimihenkilölle	5
7.3 Asiamies- ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä saadut tiedot	5
8 YKSITYISILLE ANNETTAVAT TIEDOT	5
8.1 Asiakkaan suostumus	5
8.2 Valtuutus	5
8.3 Edunvalvontavaltuutus	6
8.4 Yhteinen luotto, tili tai säilytys	6
8.5 Käyttöoikeus tiliin	6
8.6 Siirretty tili	6

8.7 Edunvalvonnassa olevan pankkitiedot	6
8.7.1 Yleistä edunvalvonnasta	7
8.7.2 Edunvalvojan tiedonsaantioikeus	7
8.7.3 Alaikäisen ja muun edunvalvonnassa olevan tiedonsaantioikeus	7
8.8 Puoliso	8
8.9 Kuolinpesää koskevat tiedot	8
8.9.1 Kuolinpesän osakas	8
8.9.2 Erityistestamentin saaja	8
8.9.3 Perunkirjoituksen toimituttaja ja uskottu mies	8
8.9.4 Pesänselvittäjä, pesänjakaja sekä testamentin toimeenpanija	9
8.9.5 Lesken tiedot	9
8.10 Osituksen toimittaja	9
8.11 Selvittäjä yrityssaneerauksessa	9
8.12 Selvittäjä ja ulosottomies yksityishenkilön velkajärjestelyssä	9
8.13 Konkurssipesän pesänhoitaja	10
8.14 Konkursnivelallinen	10
8.15 Selvitysmies	10
8.16 Takaaja	11
8.16.1 Ennen takaussitoumuksen allekirjoittamista	10
8.16.2 Takaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen	10
8.17 Pantinomistaja	11
8.17.1 Ennen panttaussitoumuksen allekirjoittamista	11
8.17.2 Panttaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen	11
8.18 Pantinhaltija	12
8.19 Velallinen	12
8.20 Pantin myyntiä hoitava välittäjä	12
8.21 Shekin haltija	12
8.22 Korttimaksun maksunsaaja	12
8.23 Kortinhaltijat	13
8.24 Pankkien väliseen maksuliikenteeseen liittyvä tietojenanto	13

8.25 Maksajan oikeus saada tietoja väärästä maksunsaajasta	13
8.26 Tilinomistajaa koskevien tietojen antaminen maksunsaajalle, kun maksaja ei ole tiedossa	13
8.27 Maksunsaajaa koskevien tietojen antaminen maksajalle, kun maksunsaajan tilitiedot ovat vanhentuneita	14
8.28 Oikeushenkilön puolesta toimivat henkilöt	14
8.28.1 Asemansa perusteella tietojen saantiin oikeutetut	14
8.28.2 Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston jäsen	14
8.28.3 Nimenkirjoittamiseen oikeutetut	14
8.28.4 Rekisteröimätön yhteisö	14
9. OMISTUSYHTEISÖLLE, LUOTTO-, RAHOITUS- JA VAKUUTUSLAITOKSILLE ANNETTAVAT TIEDOT	15
9.1 Tietojen antaminen omistusyhteisölle, luotto- tai rahoituslaitokselle, jotka kuuluvat samaan konserniin tai taloudelliseen yhteenliittymään	15
9.2 Osuuspankkien väliset tiedot	15
9.3 Säästöpankkien väliset tiedot	15
9.4 Pankkien vakuusrahastoille annettavat tiedot	16
9.5 Talletussuojarahastolle annettavat tiedot	16
9.6 Sijoittajien korvausrahastolle annettavat tiedot	16
9.7 Vakuutuslaitokselle annettavat tiedot	16
10. VIRANOMAISILLE ANNETTAVAT TIEDOT	16
10.1 Valvontaviranomainen	17
10.1.1 Tarkastusoikeus	17
10.1.2 Tietojen ja asiakirjojen saantioikeus pankilta	18
10.1.3 Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja pankin konsolidointiryhmään kuulavalta tai pankin määräysvallassa muutoin olevalta yhteisöltä	18
10.1.4 Pankin tilintarkastajan velvollisuus toimittaa Finanssivalvonnalle tietoja	18
10.1.5 Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus	19
10.1.6 Finanssivalvonnan salassapitovelvollisuus	19
10.2 Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö valvontatehtävän suorittajana	20
10.3 Säästöpankkitarkastus	20
10.4 Valtion vakuusrahasto	20

10.5 Veroviranomaiset	21
10.5.1 Yleistä	21
10.5.2 Pankkitiedustelun yksilöinti	22
10.5.3 Tietojenantovelvollisuuden rajoitukset	23
10.5.4 Veroviranomaisen tarkastamisoikeus	23
10.5.5 Vertailutietotarkastus	23
10.5.6 Vieraan valtion verotus	24
10.5.7 Sovellettavia säännöksiä	24
10.6 Suomen Pankki	26
10.7 Poliisiviranomaiset	26
10.7.1 Rikoksen estämistä tai selvittämistä koskeva tiedustelu	26
10.7.2 Pankkiin kohdistunut rikos	27
10.7.3 Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko	27
10.7.4 Takavarikko	27
10.7.5 Tietojen antaminen poliisitutkintaa varten	27
10.7.6 Rahanpesun selvittelykeskus	28
10.7.7 Kansainväliset finanssipakotteet	28
10.8 Syyttäjä-, tulli- ja rajavartioviranomaiset	28
10.9 Konkurssiasiamies	29
10.10 Ulosottoviranomaiset	29
10.10.1 Yleistä	29
10.10.2 Tiedustelun kohteena oleva omaisuus	30
10.10.3 Turvaamistoimen täytäntöönpano	31
10.11 Rahankeräyksiä valvovat viranomaiset	31
10.12 Muut viranomaiset	31
10.12.1 Tietosuojaviranomaiset	31
10.12.2 Kuluttajansuojaviranomaiset	32
10.12.3 Kilpailuvirastolle annettavat tiedot	32
10.12.4 Holhousviranomaisille eli maistraatille annettavat tiedot	33
10.12.5 Sosiaaliviranomaisille annettavat tiedot	33
10.12.6 Kansaneläkelaitokselle, tarkastuslautakunnalle ja vakuutusosikeudelle annettavat tiedot	34
10.12.7 Oikeusaputoimiston tietojensaantioikeus	36
10.12.8 Eräiden erityislakien nojalla annettavat tiedot	35
10.13 Luottotietotoiminta	35
10.14 Asiakashäiriörekisterissä olevat tiedot	36
11 TOIMIHENKILÖN KUULEMINEN TODISTAJANA	36

11.1 Esitutkinta	36
11.1.1. Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana	36
11.1.2 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana	36
11.2 Tuomioistuin	36
11.2.1 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana, tai asiakkaiden välisessä riita-asiassa	36
11.2.2 Todistajana riita-asiassa, jossa pankki on asianosaisena, tai rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana	37
12 PANKKI ASIANOSAISENA OIKEUDENKÄYNNISSÄ	37
13 SALASSAPITOVELVOLLISUUDEN RIKKOMISESTA AIHEUTUVAT SEURAA- MUKSET	37
13.1 Rikosoikeudelliset seuraamukset	38
13.2 Vahingonkorvaus ja muut seuraamukset	38
14 PANKKISALAISUUTTA KOSKEVIA SÄÄNNÖKSIÄ	38
14.1 Laki luottolaitostoiminnasta	38
14.2 Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista	41
14.3 Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa 24 §	40
14.4 Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta 33 § (RavaL)	40
14.5 Laki sijoituspalveluyrityksistä 67 § (SipaL)	41
14.6 Sijoitusrahastolaki (SRL)	42
14.7 Rangaistussäännökset	42
14.8 Vahingonkorvaussäännökset	42
14.9 Työsopimuslaki	43
14.10 Rikoslaki (RL)	44
14.11 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä (ResL)	45
14.12 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa 4 §	46
14.13 Oikeudenkäymiskaari	46
15 MÄÄRITELMÄT	46

Nämä pankkialaisuusohjeet on valmisteltu pankkien välisenä yhteistyönä Finanssialan Keskusliitossa, ja ne korvaavat Suomen Pankkiyhdistyksessä aikaisemmin valmistellut pankkialaisuusohjeet. Lainmuutoksia on seurattu 31.12.2008 saakka.

Näissä pankkialaisuusohjeissa käytetään jäljempänä käsitteitä pankki ja pankin toimihenkilö kuvaamaan kaikkia salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia yhteisöjä (esim. pankit, rahoitusyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset sekä sijoitusrahastolaissa tarkoitetut rahastoyhtiöt ja säilytisyhteisöt) ja niiden palveluksessa olevia henkilöitä. Keskeiset käsitteet on määritelty kohdassa 15. Vakuutusyhtiöillä on omat salassapitosäännöksensä eikä niitä käsitellä näissä ohjeissa.

1 Pankkialaisuuden periaate ja sen kehittyminen

Pankkien toimi- ja luottamushenkilöt saavat tehtäviensä hoidon kuten luotonannon ja omaisuudenhoitopalvelujen yhteydessä tietoja asiakkaiden ja muiden henkilöiden taloudellisista ja muista asioista. Myös esim. maksuliikenteen yhteydessä pankkiin kertyy asiakkaita koskevia tietoja.

Pankkitoiminta edellyttää asiakkaiden luottamusta heidän taloudellisten ja yksityisten asioidensa salassa pitämiseen. Pankin toimihenkilö tai toimielimen jäsen ei saa kertoa ulkopuolisille tietoja asiakkaiden asioista. Asiakkaan kannalta pankkialaisuus on osa yksityisyyden suojaa. Pankkialaisuus suojaa paitsi yksityistä ihmistä myös yrityksiä ja muita yhteisöjä.

Pankkialaisuusperiaatetta on noudatettu yhtä kauan kuin on harjoitettu pankkitoimintaa. Aluksi periaatetta noudatettiin ilman kirjoitettua lakia tavanomaisena oikeutena, moraalin ja hyvän tavan sääntöjen tukemana. Suomessa pankkialaisuusperiaate kirjattiin ensimmäisen kerran kaikkien pankkien osalta lainsäädäntöön vuonna 1970 voimaan tulleissa pankkilaisissa. Periaate säilytettiin luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) ja edelleen uudessa luottolaitostoiminnasta annetussa

laissa (121/2007, jäljempänä luottolaitoslaki). Alkuvuonna 2007 voimaan tulleissa luottolaitoslain pankkialaisuutta koskevista säännöksissä ei ole asiallista eroa aikaisempiin, mutta aikaisemman lain 94 §:n säännökset on hajautettu uuden lain 141 ja 142 §:ään.

Pankkitoiminnan kehittyessä on pankkialaisuuden merkitys rahoitusalan häiriöttömän toiminnan turvaajana kasvanut entisestään. Yksittäisen asiakkaan edun lisäksi pankkialaisuuden noudattaminen on siten myös yleisen edun mukaista. Nämä edut saattavat kuitenkin joutua ristiriitaan. Tietyissä tapauksissa lainsäätäjällä onkin katsonut, että pankkialaisuuden on väistyttävä suuremman yleisen edun hyväksi. Tästä syystä viranomaisille on annettu eri laeissa tiedonsaantioikeuksia. Nämä tapaukset on kuitenkin tarkoin määritelty lain säännöksin. Poikkeussäännöksinä niitä on tulkittava suppeasti.

Luottolaitoslain mukaista pankkialaisuusvelvoitetta täydentävät muualla lainsäädännössä kuten rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa, arvopaperimarkkinalaissa, sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa, sijoitusrahastolaissa ja arvo-osuuslainsäädännössä, olevat salassapitovelvollisuutta koskevat säännökset. Myös tietosuojalainsäädäntöön, kuten henkilötietolakiin ja luottotietolakiin, sisältyy säännöksiä, jotka vaikuttavat salassapitovelvollisuuden sisältöön. Myös tässä kappaleessa mainittujen lakien mukaista viranomaisten oikeutta saada tietoja käsitellään jäljempänä kunkin tietojen saantiin oikeutetun viranomaisen kohdalla.

2 Pankkialaisuuden ja pankin liikesalaisuuden ero

Pankin omat liikesalaisuudet ja asiakkaiden tietoja koskeva pankkialaisuus on erotettava toisistaan. Pankkialaisuudesta on kysymys silloin, kun pankin asiakas voidaan yksilöidä tiedon perusteella. Pankkialaisuuden piiriin kuuluvaa ei ole mm. tiettyä asiakasryhmää koskevien tietojen paljastaminen, jos tietoja ei voida liittää tiettyyn pankin asiakkaaseen.

Kaikilla yrityksillä on omat liikesalaisuutensa, joita yrityksen palveluksessa olevat henkilöt eivät saa paljastaa ulkopuolisille ilman lupaa. Pankin liikesalaisuuksia ovat esimerkiksi pankin kehittämis- ja markkinointisuunnitelmat, pankin taloutta kuvaavat yksityiskohtaiset tunnusluvut, pankin omistaman kiinteistön myynti, pankin hallintoneuvostossa ja hallituksessa käsitellyt asiat sekä pankin sisäiseen käyttöön tarkoitetut asiakkaitakin koskevat tiedot tai asiakirjat. Näiden asioiden osalta pankilla on harkintavalta toisin kuin asiakkaiden pankkisalaisuuden osalta. Pankin toimi- ja luottamushenkilöt eivät kuitenkaan saa paljastaa pankin omia liikesalaisuuksia. Pankin liikesalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja saavat ilmaista vain ne henkilöt, joilla asemansa tai erikseen saamansa luvan perusteella on siihen oikeus. Pankeilla on omat ohjeensa siitä, ketkä tietoja voivat antaa.

Jos pankki- tai liikesalaisuuksia sisältäviä asiakirjoja toimitetaan viranomaisille, on syytä varmistua asiakirjojen salassapidosta merkitsemällä asiakirjat tarpeen vaatiessa salaisiksi, koska viranomaistoiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan viranomaistoiminta on lähtökohtaisesti julkista. Viranomaisen on kuitenkin pidettävä salassa liikesalaisuuksia tai muulla perusteella salassa pidettäviä tietoja sisältävät asiakirjat. Pankin oikeutta ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja oikeuksiensa turvaamiseksi oikeudenkäynnissä käsitellään jäljempänä kohdassa 12.

3 Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat yhteisöt

Salassapitovelvollisuus ulottuu luottolaitoslain mukaiseen omistusyhteisöön, luottolaitokseen, sen konsolidointiryhmään kuuluvaan rahoituslaitokseen ja sijoituspalveluyritykseen sekä luottolaitosten yhteenliittymään ja ryhmittymään. Rahoituslaitos kuuluu konsolidointiryhmään ja siten salassapitovelvollisuuden piiriin, jos rahoituslaitos on luottolaitoksen tai sen omistusyhteisön tytäryritys. Edellä mainitulla perusteella salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat luottolaitoksen konserniin kuuluvat rahoitusyhtiöt.

Omistusyhteisö, luottolaitosten yhteenliittymä ja ryhmittymä on määritelty kohdassa 15.

4 Salassapitovelvolliset henkilöt

Luottolaitoslain 141 §:n mukaan luottolaitoksen, sen konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen tai luottolaitosten yhteenliittymän tai muun luottolaitoksen lukuun toimivan yrityksen toimielimen jäsen tai varajäsen taikka niiden palveluksessa tai toimeksiannosta tehtävää suorittava henkilö ei saa ilmaista pankki-salaisuuden piiriin kuuluvia seikkoja. Sama koskee luottolaitoksen asiamiestä ja luottolaitoksen asiamiehen palveluksessa olevaa tai asiamiehen toimeksiannosta tehtävää suorittavaa.

Vastaava salassapitovelvollisuus koskee myös ryhmittymään kuuluvan yrityksen taikka sen asiamiehen tai ryhmittymään kuuluvan yrityksen toimeksiannosta toimivan muun yrityksen toimielimen jäsentä, varajäsentä tai toimeksiannosta tehtävää suorittavaa.

4.1 Pankin palveluksessa olevat

Salassapitovelvollinen on jokainen pankin tai pankkien yhteenliittymän palveluksessa oleva henkilö. Salassapitovelvollisia ovat myös ne henkilöt, jotka eivät ole varsinaisissa pankkitehtävissä kuten esim. henkilöstö- ja taloushallinnossa työskentelevät, lähetit ja siivoajat.

4.2 Toimielinten jäsenet

Salassapitovelvollisia toimielinten jäseniä ovat mm. seuraavat:

Liikepankissa

- hallintoneuvoston jäsen
- johtokunnan / hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja
- hallintoneuvoston valitsema tarkastaja
- toimipaikan valvoja

Osuuspankissa

- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja
- hallintoneuvoston valitsema tarkastaja

- toimipaikan valvoja
- hallintotehtäviä hoitavan toimikunnan jäsen

OP-Keskus osk:ssa

- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Säästöpankissa ja säästöpankkiosakeyhtiössä

- isäntä
- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja
- hallituksen valitsema tarkastaja
- hallintotehtäviä hoitavan toimikunnan jäsen

Säästöpankkiliitossa

- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Paikallisosuuspankkiliitossa

- toimitusjohtaja
- hallituksen jäsen

Ulkomaisten luottolaitoksen sivukonttorissa

- johtaja

Omistusyhteisössä

- hallintoneuvoston jäsen
- johtokunnan jäsen
- toimitusjohtaja

Rahoituslaitoksessa

- hallintoneuvoston jäsen
- johtokunnan / hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Rahoitusyhtiössä

- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Sijoituspalveluyrityksessä

- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Rahastoyhtiössä

- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Säilytysyhteisössä

- hallintoneuvoston jäsen
- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Finanssialan Keskusliitossa

- hallituksen jäsen
- toimitusjohtaja

Talletussuojarahastossa

- valtuuskunnan jäsen

- hallituksen jäsen

- asiamies

Sijoittajien korvausrahastossa

- valtuuskunnan jäsen
- hallituksen jäsen
- asiamies

Pankkien vakuusrahastoissa

- valtuuskunnan jäsen
- hallituksen jäsen
- asiamies

Salassapitovelvollisuus koskee myös edellä mainittujen toimielinten varajäseniä sekä muita vastaavassa asemassa olevia toimielinten jäseniä ja sijaisia.

Salassapitosäännökset eivät koske yhtiökokousta, isäntien kokousta, osuuskunnan kokousta tai edustajistoa eikä kokoukseen osallistuvia osakkaita, tallettajia, kantarahastotodistuksen tai sijoitusosuuden omistajia tai jäseniä eikä niille saa luovuttaa salassa pidettäviä tietoja.

4.3 Tilintarkastajat

Pankin ja pankkien yhteenliittymän tilintarkastajat eivät saa ilmaista, mitä he ovat tilintarkastusta toimittaessaan saaneet tietää pankkialaisuuden kohteena olevista asioista. Salassapitovelvollisuus koskee myös tilintarkastajan käyttämiä apulaisia.

4.4 Palveluyrityksen henkilöstö ja muut pankin toimeksiannosta toimivat

Luottolaitoslain 141 §:n mukaan pankin toimeksiannosta tehtävää suorittava kuuluu salassapitovelvollisten piiriin. Esimerkiksi atk-palvelu-, postitus-, arvokuljetus-, automaatti-huolto-, siivous-, vartiointi- ja kirjanpito-yritysten sekä muiden palveluyritysten työntekijät ovat vaitiolovelvollisia siitä, mitä he ovat saaneet tietää pankkialaisuuden kohteena olevista asioista tehtävää suorittaessaan. Pankit vaativat lisäksi, että em. ulkopuolisten palveluyritysten työntekijät allekirjoittavat vaitiolositoumuksen ja että yrityksen kanssa tehdyssä sopimuksessa on salassapitolauseke.

4.5 Muut pankin tiloissa työskentelevät, pankkitoimintaan osallistumattomat

Luottolaitoslain 141 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus ei ulotu sellaisiin henkilöihin, jotka eivät suorita tehtäviä pankin toimeksiannosta (esim. ryhmittymään kuulumattoman yhtiön toimihenkilö, joka myy yhtiönsä tuotteita tai palveluja pankin konttorissa). Tästä syystä pankin on vaadittava, että pankin tiloissa työskentelevät pankkitoimintaan osallistumattomat henkilöt antavat vaitiolositoumukset. Lisäksi näiden henkilöiden työskentelytilat on pyrittävä järjestämään siten, ettei pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja ole heidän ulottuvillaan.

5 Salassa pidettävät tiedot

Pankkisalaisuus käsittää kaikki seikat, jotka pankin toimi- tai luottamushenkilö työssään saa tietoonsa pankin tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai ryhmittymään kuuluvan yrityksen asiakkaan tai muun sen toimintaan liittyvän henkilön taloudellisesta asemasta tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevasta tiedosta kuten perhesuhteista taikka liike- tai ammatillisalaisuudesta. Se käsittää esimerkiksi luottoa haettaessa saadut tiedot asiakkaan tekemistä kannattavuuslaskelmista, liikesopimuksista, liiketoiminnan järjestelyistä ja uusista tuotteista.

Salassapitovelvollisuus ulottuu sekä pysyvään että tilapäiseen asiakassuhteeseen. Pankkisalaisuusvelvoite ei rajoitu vain pankin ja asiakkaan välisiin pankkiasioihin, vaan käsittää myös tämän suhteen ulkopuolelle jäävät asiat, jos niistä on saatu tieto pankkiasioiden yhteydessä. Salassapitovelvollisuus ulottuu myös muita henkilöitä kuin pankin asiakkaita koskeviin tietoihin. Salassapitovelvollisuus sisältää myös sen, että sivullisille ei ilmoiteta edes sitä, onko tietty henkilö pankin asiakas vai ei. Salassapitovelvollisuus edellyttää myös sitä, että suojaamattomassa sähköpostiyhteydessä kulkevissa sähköpostiviesteissä ei pääsääntöisesti käsitellä pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja.

Pankkisalaisuus koskee sellaisia tietoja, joiden osalta asiakkaalla voidaan katsoa olevan salassapitotahto. Pankkisalaisuus ei koske sellaista tietoa, joka on yleisesti tiedossa eikä myöskään julkiseksi tullutta, alun perin salassa pidettävää tietoa. Siten esim. tieto siitä, onko tietty henkilö pankin asiakas vai ei, voidaan antaa, jos se on yleisesti tiedossa tai jos asiakas on suostunut sen julkaisemiseen taikka ilmoittanut siitä esimerkiksi kirjelmakkeissaan.

Salassapitovelvollisuus ulottuu myös tietoihin, jotka on saatu toiselta pankilta tai samaan ryhmittymään tai taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalta yritykseltä. Tällaisen tiedon saaminen voi perustua esimerkiksi maksujenvälitykseen (ks. maksuliikenteeseen liittyvien asiakasta koskevien tietojen luovuttamisesta kohdat 8.21–8.27) tai ryhmittymän tai taloudellisen yhteenliittymän markkinointitoimenpiteisiin (9.1).

6 Pankkisalaisuuden ajallinen ulottuvuus

Salassapitovelvollisuus alkaa, kun pankin toimi- tai luottamushenkilö aloittaa palvelusuhteen tai luottamustehtävän hoitamisen. Salassapitovelvollisuus koskee niin työ- kuin vapaa-aikaakin. Salassapitovelvollisuus säilyy myös palvelus- tai luottamussuhteen päättymisen jälkeen.

Pankkisalaisuus ei koske vain asiakassuhteen aikana saatuja tietoja, vaan se koskee myös sekä ennen asiakassuhdetta että sen jälkeen saatuja tietoja. Siten salassapitovelvollisuus koskee esim. asiakassuhteen aloittamisesta käydyissä neuvotteluissa pankille annettuja tietoja, vaikka henkilöstä tai yrityksestä ei olisikaan tullut pankin asiakasta.

7 Salassapitovelvollisuus pankin sisällä

7.1 Salassa pidettävien tietojen tutkiminen

Toimihenkilö ei saa hankkia tai tutkia salassa pidettäviä tietoja muutoin kuin työtehtäviensä edellyttämässä laajuudessa.

7.2 Salassa pidettävien tietojen paljastaminen toiselle toimihenkilölle

Salassa pidettäviä asioita ei saa pankin sisälläkään paljastaa toiselle toimihenkilölle muutoin kuin työtehtävien edellyttämässä laajuudessa.

7.3 Asiamies- ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä saadut tiedot

Pankin tarjoamien asiamies- ja asiantuntijapalveluiden yhteydessä saatuja tietoja saa käyttää pankin omassa toiminnassa vain toimeksiantaja-asiakkaan luvalla.

Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi asiakasyhteisön lukuun pidetyn osakasrekisterin tiedot tai vakuutusyhtiön asiamiehenä toimimisen yhteydessä saadut arkaluonteiset, esim. terveydentilaa koskevat tiedot. Myös muu lainsäädäntö (esim. tietosuojalainsäädäntö ja arvopaperimarkkinalainsäädäntö) saattaa rajoittaa tietojen käyttöä.

8 Yksityisille annettavat tiedot

Pääsääntö on, ettei kenelläkään (esim. yksityishenkilöllä, yhtiöllä, yhdistyksellä tai säätiöllä) ole oikeutta saada tietoja muiden pankkiasioista.

Seuraavassa mainitaan tärkeimmät poikkeukset em. pääsääntöön sekä toimintaohjeet niitä yleisimpiä käytännön tilanteita varten, joissa yksityiset tiedustelevat muiden pankkiasioita. Jos henkilön tiedonsaantioikeus perustuu tuomioistuimen päätökseen, asiaa koskeva tuomioistuimen määräyskirja on esitettävä pankille.

Pankeilla on pääsääntöisesti oikeus periä korvaus tietojen antamisesta.

8.1 Asiakkaan suostumus

Asiakas voi antaa suostumuksensa siihen, että pankki antaa hänen pankkiasioistaan tietoja jollekin muulle pankkialaisuuden estämättä.

Suostumus voi olla suullinen tai kirjallinen, ja se voi olla osana laajempaa asiakirjaa. Esimerkiksi aviopuolisot voivat antaa avioeron varalta tekemässään sopimuksessa suostumuksensa siihen, että pankista saadaan antaa tietoja heidän pankkiasioistaan.

Suostumuksen on suositeltavaa olla kirjallinen, sillä mahdollisissa riitatilanteissa suullisesti annetun suostumuksen toteen näyttäminen on usein vaikeaa. Suostumus voidaan antaa esimerkiksi valtakirjalla. Esimerkiksi käytettävästä valtakirjasta on kappaleessa 8.2.

8.2 Valtuutus

Asiakas voi valtuuttaa toisen henkilön saamaan tietoja pankkiasioistaan. Valtuutus on annettava kirjallisesti ja valtakirja on esitettävä alkuperäisenä pankissa. Sen lisäksi valtakirja tai sen jäljennös on otettava pankkiin tietoja pyydetessä.

Valtakirjassa on mainittava nimenomaisesti, että valtuutetulla on oikeus saada tietoja valtuuttajan pankkiasioista tai osasta pankkiasioita. Avoin asianajovaltakirja ei riitä. Valtakirjan teksti voi kuulua monella tavalla, esimerkiksi:

VALTAKIRJA

Valtuutan X:n (nimi ja hetu) saamaan kaikki hänen haluamansa tiedot A-pankissa olevista tileistäni, luotoistani ja muista pankkiasioistani.

Paikka ja päiväys

Valtuuttajan allekirjoitus (nimen selvennys ja henkilötunnus)

Jos valtakirjan oikeellisuutta tai sen voimassaoloa on syytä epäillä, valtuuttajaan on otettava yhteys asian varmistamiseksi ennen kuin tietoja annetaan.

Jos valtuutetulla on valtakirjan mukaan oikeus vain nostaa tililtä varoja, hänellä ei ole oikeutta saada tiliä koskevia tietoja.

8.3 Edunvalvontavaltuus

Edunvalvontavaltuus on henkilön valitsemalleen luottohenkilölle antama valtuutus, jonka hän määrää tulemaan voimaan siinä tapauksessa, että tulee itse kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

Edunvalvontavaltuus on tavallisen valtakirjan ja edunvalvojan määräämisen välimuoto. Edunvalvontavaltuus tulee voimaan maistraatin vahvistuksella. Maistraatti merkitsee valtuutuksen holhousasioiden rekisteriin, jos valtuutus koskee edustamista taloudellisissa asioissa.

Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo ei lakkauta päämiehen aiemmin antamia tavallisia valtakirjoja, joten myös tällaisen valtakirjan esittäjän kanssa voidaan toimia. Edunvalvontavaltuutettu on kuitenkin oikeutettu peruuttamaan päämiehen aiemmin antamat valtuutukset.

Pankki on velvollinen pyynnöstä antamaan maistraatille ja tuomioistuimelle ne tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen vireillä olevan asian ratkaisemiseksi.

Jos on annettu yleisluonteinen edunvalvontavaltakirja, valtuutetulla on sama kokonaisvastuu kuin edunvalvojalla tutkia, mitä on tapahtunut esim. onko päämiehellä korvaussaatavia.

Edunvalvontavaltuutetulla on menneisyyteen ulottuva tiedonsaantioikeus niiden asioiden osalta, jotka valtakirja kattaa.

8.4 Yhteinen luotto, tili tai säilytys

Yhteinen luotto

Kun luotossa on velallisina useampi henkilö yhdessä, heillä kaikilla on oikeus yksinäänkin saada tätä luottoa koskevia tietoja.

Yhteinen tili tai säilytys

Jokaisella tilinomistajalla on oikeus yksin saada tiliä koskevia tietoja riippumatta siitä, voi-

ko hän käyttää tiliä yhdessä toisen tilinomistajan kanssa vai erikseen.

Edellä lausuttu soveltuu myös yhteiseen säilytykseen.

8.5 Käyttöoikeus tiliin

Tilinkäyttöoikeuden haltijalla on oikeus saada tiedot tilin käytöstä käyttöoikeutensa ajalta. Käyttöoikeuden haltijalla on oikeus tietojen saantiin yksinkin, vaikka hänellä olisi käyttöoikeus tiliin yhdessä toisen kanssa.

Säästökirjan haltijalla, joka ei ole tilinomistaja, on oikeus saada tieto vain tilin saldosta.

8.6 Siirretty tili

Jos tili on siirretty toiselle henkilölle, siirronsaajalla on oikeus saada tieto vain tilin saldosta ja siirron jälkeisistä tilitapahtumista.

8.7 Edunvalvonnassa olevan pankkitiedot

8.7.1 Yleistä edunvalvonnasta

Edunvalvonnassa ovat alaikäiset sekä ne täysi-ikäiset, joille on määrätty edunvalvoja. Edunvalvonnassa olevaa kutsutaan edunvalvojan päämieheksi.

Alaikäisiä ovat alle 18-vuotiaat. Alaikäisen edunvalvoja ovat tavallisesti hänen huoltajansa. Esimerkiksi tuomioistuin on kuitenkin voinut avioerotuomion yhteydessä määrätä vain toisen vanhemmista alaikäisen huoltajaksi ja/tai edunvalvojaksi.

Tuomioistuin voi määrätä täysi-ikäiselle edunvalvojan, jos hän sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista, jotka vaativat hoitoa. Määräys voi olla rajattu sisällöllisesti taikka ajallisesti. Yleensä määräys on toistaiseksi voimassa oleva yleismääräys taloudellisten asioiden hoitamista varten. Muiden määräysten osalta

on tarkoin selvitettävä, antaako määräys edunvalvojalle oikeuden saada tietoja päämiehen pankkiasioista.

Jos edunvalvojan määrääminen ei riitä turvaamaan päämiehen etuja, päämiehen toimintakelpoisuutta voidaan rajoittaa. Rajoituksen sisältönä voi olla, että päämies voi tehdä tiettyjä oikeustoimia tai vallita tiettyä omaisuuttaan ainoastaan yhdessä edunvalvojan kanssa tai että päämiehellä ei ole kelpoisuutta tehdä tiettyjä oikeustoimia tai oikeutta vallita tiettyä omaisuuttaan taikka päämies julistetaan vajaa-valtaiseksi.

Jos edunvalvoja on estynyt hoitamasta tehtävänsä taikka edunvalvojan ja päämiehen edut ovat ristiriidassa keskenään, tuomioistuin voi määrätä edunvalvojalle sijaisen. Edunvalvojan sijaiseen sovelletaan samoja säännöksiä kuin edunvalvojaan.

Ilmoituksen asiakkaan edunvalvonnan tarpeesta voi tehdä myös pankki jäljempänä kohdassa 10.12.4 mainitulla tavalla.

8.7.2 Edunvalvojan tiedonsaantioikeus

Edunvalvojalla on yleensä oikeus saada tiedot päämiehen kaikista pankkiasioista. Jos tuomioistuin on kuitenkin määrännyt edunvalvojan vain tiettyä toimenpidettä tai omaisuutta (esim. kiinteistön kauppa) varten, edunvalvojalla on oikeus saada tietoja vain siihen toimenpiteeseen tai omaisuuteen liittyvistä asioista. Jos edunvalvojan sijainen on määrätty edunvalvojan ja päämiehen eturistiriidan vuoksi, edunvalvojan sijaisen oikeudet koskevat vain niitä pankkiasioita, jotka määräys kattaa. Tällöinkin varsinaisella edunvalvojalla on tiedonsaantioikeus päämiehen kaikista pankkiasioista.

Edunvalvojan tiedonsaantioikeus on takautuva. Edunvalvojalla on siten oikeus saada tietoja päämiehen pankkiasioista sekä määräystä edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta niin kauan kuin edunvalvojamääräys on voimassa. Tämä koskee myös tilanteita, joissa edunvalvoja on vaihtunut. Tällöin uusi edunvalvoja saa tiedot päämiehen pankkiasioista myös

edellisen edunvalvojan ajalta. Edunvalvonnan päätyttyä edunvalvojalla on oikeus saada tiedot päämiehen pankkiasioista edunvalvontajaltaan.

Edunvalvojalla on oikeus saada tietoja alaikäisen pankkiasioista, vaikka tilinkäyttöoikeus on yksin alaikäisellä. Edunvalvojalla on oikeus saada näitä tietoja siitä riippumatta, kuka on avannut tilin alaikäisen nimiin tai kenellä on käyttöoikeus tiliin. Jos alaikäisen molemmat vanhemmat ovat hänen huoltajiaan, pankki voi antaa tietoja alaikäisen pankkiasioista kummallekin huoltajalle erikseen ilman toisen suostumusta.

Se, että joku muu kuin alaikäisen vanhemmat on hänen edunvalvojansa, ilmenee asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä, holhousasioiden rekisteristä ja usein myös alaikäisen virkatodistuksesta. Tällöin tiedonsaantioikeus alaikäisen pankkiasioissa on hänen edunvalvojakseen määrättyllä henkilöllä.

Edunvalvoja saa kaikki tiedot edunvalvonnsa olevan täysi-ikäisen pankkiasioista. Jos edunvalvojia on useampi kuin yksi eikä tuomioistuin ole jakanut edunvalvontaa heidän välillään, kukin edunvalvoja on oikeutettu yksin saamaan tiedot päämiehen pankkiasioista. Jos tuomioistuin on jakanut edunvalvonnan, taloudellisia asioita hoitavalla edunvalvojalla on oikeus saada tiedot päämiehen pankkiasioista.

Täysi-ikäisen päämiehen edunvalvoja ilmenee asiaa koskevasta tuomioistuimen päätöksestä, maistraatin pitämästä holhousasioiden rekisteristä ja usein myös päämiehen virkatodistuksesta.

8.7.3 Alaikäisen ja muun edunvalvonnassa olevan tiedonsaantioikeus

Alaikäisellä on oikeus saada tietoja kaikista pankkiasioistaan. Hänellä on oikeus mm. saada tietoja kaikista tileistään riippumatta siitä, onko hänellä oikeus käyttää tiliä.

Jos tuomioistuin taikka holhousviranomainen eli maistraatti ja Ahvenanmaan maakunnassa

läänihallitus, on määrännyt jollekin henkilölle edunvalvojan hoitamaan hänen taloudellisia asioitaan, päämiehellä itsellään on oikeus saada tietoja pankkiasioista sekä määräystä edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta. Päämiehellä itsellään on oikeus tietojen saantiin riippumatta siitä, onko edunvalvojaa määrättäessä rajoitettu päämiehen omaa toimintakelpoisuutta.

8.8 Puoliso

Avio- tai avopuolisolla tai rekisteröidyn parisuhteen osapuolella ei ole oikeutta saada tietojaa puolisonsa pankkiasioista ilman tämän suostumusta.

8.9 Kuolinpesää koskevat tiedot

Ennen kuin kuolinpesää koskevia tietoja luovutetaan esimerkiksi kuolinpesän osakkaille tai pesän selvittäjälle, pankin on saatava selvitys asiakkaan kuolemasta ja kysyjän oikeudesta saada tietoja.

8.9.1 Kuolinpesän osakas

Kuolinpesän osakkaita ovat vainajan perilliset, yleistestamentinsaajat ja pääsääntöisesti leski. Vainajan perilliset ja hänen leskensä ilmenevät vainajan virkatodistuksista ja sukuselvityksistä tai maistraatin vahvistamasta perukirjasta. Lesken osakkuus kuolinpesässä päättyy, kun ositus on toimitettu. Yleensä ositusta ei erikseen toimiteta, vaan se tapahtuu perinnönjaon yhteydessä, joten useimmiten leski on kuolinpesän osakas perinnönjakoon asti. Jos leskellä ei ole avio-oikeutta vainajan omaisuuteen eikä hän ole vainajan perillinen eikä yleistestamentin saaja, hän ei ole kuolinpesän osakas eikä hänellä ole oikeutta saada tietoja.

Kukin kuolinpesän osakkaista ja pesänselvittäjä on oikeutettu saamaan tietoja vainajan pankkiasioiden kuolinpäivän tilanteesta ja kuolinpäivän jälkeisistä pankkiasioista. Yhdelläkin kuolinpesän osakkaalla on oikeus saada vainajan tallelokero avatuksi ja sisältö pöytäkirjatuksi todistajien (pankkitoimihenkilöiden) läsnä ollessa. Vain kaikilla kuolinpesän osakkailta yhdessä sekä tuomioistuimen

määrämällä pesänselvittäjällä on oikeus saada tietoja myös vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista.

Jos yksi kuolinpesän osakas pyytää muiden osakkaiden suostumuksetta tietoja vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista, toimihenkilön tulee pyytää osakasta toimittamaan muiden kuolinpesän osakkaiden suostumus. Jos kuolinpesän osakkaat eivät pääse asiasta yksimielisyyteen, heille tulee ilmoittaa, että pankki antaa tiedot vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista vain tuomioistuimen määrämälle pesänselvittäjälle.

Mikäli pesänselvittäjän määräyksen hankkiminen aiheuttaisi pesän varat huomioon ottaen kohtuuttomia kustannuksia, pankilla on oikeus erityisistä syistä antaa tietoja vainajan kuolinpäivää edeltävistä pankkitapahtumista yhdelekin pesän osakkaalle. Erityinen syy voi olla esim. se, että osa pesän osakkaista on tavoittamattomissa ja valtuutuksen saaminen on tästä syystä erityisen vaikeaa.

8.9.2 Erityistestamentin saaja

Erityistestamentin saajalla on oikeus saada tietoja niistä vainajan pankissa olevista varoista, jotka erityistestamentin mukaan kuuluvat hänelle.

8.9.3 Perunkirjoituksen toimituttaja ja uskottu mies

Kuolinpesän osakas

Sillä kuolinpesän osakkaalla, jonka hoidettava pesän omaisuus on ja joka toimituttaa perunkirjoituksen, on oikeus saada tietoja vainajan pankkiasioiden kuolinpäivän tilanteesta.

Toimeksiannosta tehtävää suorittava (uskottu mies)

Perunkirjoituksen toimittaa usein kuolinpesän osakkaan tai esim. lesken toimeksiannosta asianajaja tai muu ulkopuolinen henkilö. Hänen täytyy esittää pankille kuolinpesän jonkun osakkaan allekirjoittama valtakirja saadakseen tietoja vainajan pankkiasioiden

kuolinpäivän tilanteesta, esim. tilien saldoista kuolinpäivältä.

Lain mukaan velvollinen toimittamaan perunkirjoituksen

Joissakin tapauksissa joku muukin kuin kuolinpesän osakas, esim. vainajan avopuoliso, on lain mukaan velvollinen toimituttamaan perunkirjoituksen (PK 20:2). Tällaisella henkilöllä on oikeus saada tieto vainajan pankkiasioista kuolinpäivältä sekä saada tallelokero avatuksi ja sisältö pöytäkirjatuksi todistajien läsnä ollessa. Jos tällainen henkilö toimittaa perunkirjoituksen, pankin tulee pyytää henkilöä selvittämään ne olosuhteet, joiden perusteella hän katsoo olevansa velvollinen toimittamaan perunkirjoituksen.

8.9.4 Pesänselvittäjä, pesänjakaja sekä testamentin toimeenpanija

Tuomioistuimen määräämällä pesänselvittäjällä on oikeus saada tietoja vainajan pankkiasioista sekä kuolinpäivää edeltävältä ajalta että kuoleman jälkeiseltä ajalta, ts. kuolinpesän pankkiasioista. Pesänselvittäjällä on oikeus saada tietoja jo ennen määräyksen lainvoimaiseksi tuloa. Testamentissa määrättyllä toimeenpanijalla on samanlainen oikeus saada tietoja vasta testamentin lainvoimaiseksi tulon jälkeen. Tuomioistuimen määräämällä pesänjakajalla ei ole tiedonsaantioikeutta, jollei häntä ole samalla määrätty pesänselvittäjäksi.

Pesänselvittäjän määrääminen tai testamentin toimeenpanijan tiedonsaantioikeus ei poista pesän osakkaiden oikeutta saada tietoja kuolinpesän pankkiasioista (kts. 8.9.1).

8.9.5 Lesken tiedot

Tietoja lesken pankkiasioista ei voida antaa ilman lesken suostumusta.

8.10 Osituksen toimittaja

Vaikka tuomioistuin on määrännyt jonkun pesänjakajana toimittamaan osituksen aviopuolisoiden välillä, tällä ei ole oikeutta saada

tietoja kummankaan puolison pankkiasioista ilman tämän suostumusta.

Pesänjakajalla, joka on määrätty toimittamaan ositus arvo-osuustilin tilinhaltijan ja tilinhaltijan puolison tai tämän kuolinpesän välillä, on kuitenkin oikeus saada tietoonsa tilille kirjatut arvo-osuudet ja muut tilille kirjatut seikat (laki arvo-osuustileistä 33 §). Sama oikeus on arvo-osuustileistä annetun lain nojalla sillä, joka on määrätty avioliittolain 60 §:n edustamaan toista puolisoa irtaimen omaisuuden luetteloa laadittaessa.

Jos tuomioistuimen määräämä pesänjakaja pyytää saada tietoja toisen puolison suostumuksetta tämän muista kuin arvo-osuustiliin liittyvistä pankkiasioista, toimihenkilön tulee ilmoittaa, että myös toisen aviopuolison suostumus tarvitaan. Jos toinen puoliso ei anna suostumustaan, pankki voi vain todeta, että toisen puolison voi haastaa tuomioistuimeen ja pyytää tuomioistuinta velvoittamaan tätä ilmaisemaan pankkiasiansa. Samaa menettelyä noudatetaan tilanteessa, jossa toinen aviopuoliso pyytää tietoja toisen puolison pankkiasioista ilman tämän suostumusta.

8.11 Selvittäjä yrityssaneerauksessa

Tuomioistuimen määräämällä selvittäjällä ja valvojalla on samanlainen oikeus kuin velallisella itsellään saada tietoja velallisen pankkiasioista.

Jos vapaaehtoisessa yrityksen saneerauksessa käytetään selvittäjää, häneltä tulee pyytää velallisen antama valtakirja tietojen saantiin.

8.12 Selvittäjä ja ulosottomies yksityishenkilön velkajärjestelyssä

Tuomioistuimen määräämällä selvittäjällä on samanlainen oikeus kuin velallisella saada tietoja velallisen pankkiasioista. Tuomioistuin voi pyytää ulosottomiestä tekemään velallises-ta ulosottolaissa tarkoitetun ulosottoselvityksen tai antamaan muita velkajärjestelyhakemuksen ratkaisemiseksi tarpeellisia tietoja. Tuomioistuin voi samalla määrätä, että ulosottomiehellä on salassapitosäännösten estämättä

sama oikeus kuin velallisella itsellään saada tietoja velallisen pankkialaisuuden piiriin kuuluvista asioista. Jos ulosottomies tiedustellee toimihenkilöltä velallista koskevia pankkialaisuuden piiriin kuuluvia tietoja edellä kerrotulla perusteella, ulosottomiehen tulee esittää tuomioistuimen päätös, jossa todetaan sekä tietyn ulosottomiehen nimeäminen tehtävään että hänen oikeutensa saada tietoja velallisen pankkialaisuuden piiriin kuuluvista asioista.

Jos yksityishenkilön vapaaehtoisessa velkajärjestelyssä joku henkilö toimii selvittäjänä järjestelläkseen velallisen velkoja, häneltä tulee pyytää velallisen antama valtakirja tietojen saantiin.

8.13 Konkurssipesän pesänhoitaja

Tuomioistuimen määräämällä konkurssipesän pesänhoitajalla on oikeus saada tietoja konkurssivelallisen pankkiasioista sekä konkurssin alkamista edeltävältä että sen jälkeiseltä ajalta samalla tavalla kuin konkurssivelallisella itsellään olisi oikeus tietojen saantiin. Jos konkurssivelallinen on antanut takauksen tai pantin vieraasta velasta, takaajan ja pantinomistajan oikeus saada tietoja kyseisestä velasta siirtyy konkurssipesälle (ks. kohdat 8.16 ja 8.17).

Pesänhoitajalla on oikeus saada tieto ulkopuolisesta takauksesta, mutta ei tietoja takaajan pankkiasioista. Samoin hänellä on oikeus saada tieto ulkopuolisesta pantinantajasta ja pantista, muttei pantinantajan pankkiasioista. Pesänhoitajalle voidaan antaa tietoja käyttöoikeustileistä konkurssivelallisen käyttöoikeuden ajalta. Tilinomistajalle on tällöin ilmoitettava, mitä tietoja on annettu.

Konkurssiasiamiehen oikeutta saada tietoja käsitellään kohdassa 10.9.

8.14 Konkurssivelallinen

Konkurssivelallisella on oikeus saada pankista tietoja konkurssin alkamista edeltäneeltä ajalta.

Konkurssivelallisella ei ole oikeutta saada pankista tietoja konkurssipesän pankkiasioista, elleivät verotukselliset tai muut erityiset syyt edellytä tietojen saamista.

8.15 Selvitysmies

Kun osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osuuskunta, yhdistys tai säätiö on asetettu selvitystilaan, selvitysmiehellä on oikeus saada tietoja yhteisön kaikista pankkiasioista. Selvitysmiehen voi määrätä tuomioistuin tai osakeyhtiön, säätiön ja osuuskunnan osalta myös Patentti- ja rekisterihallitus. Selvitysmiehen on voinut valita myös osakeyhtiön yhtiökokous, avoimen tai kommandiittiyhtiön yhtiömiehet, yhdistyksen kokous tai osuuskunnan kokous.

Selvitysmiehen määrääminen ei poista asemansa perusteella (8.28) tietojensaantiin oikeutetun oikeutta saada tietoja toimiajaltaan ja sitä edeltävältä ajalta.

8.16 Takaaja

8.16.1 Ennen takaussitoumuksen allekirjoittamista

Ennen kuin takaus annetaan, pankin on selvitettävä takaajana olevalle yksityishenkilölle takauksen piiriin kuuluvat velat liitännäiskustannuksineen. Lisäksi pankin on ilmoitettava takaajalle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Pankki saa lisäksi takaajan pyynnöstä ilmoittaa takaajalle myös muita taattavaan lainaan liittyviä tietoja kuten tieto hankittavan kohteen kauppahinnasta tai lainaan liittyvistä muista vakuuksista, joilla voidaan olettaa olevan vaikutusta takaajan päätöksenteolle. Tietojen antamiseen ei tarvita velallisen suostumusta.

8.16.2 Takaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen

Pankin on takauksen voimassa ollessa pyynnöstä ilmoitettava takauksen antaneelle yksityishenkilölle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä takaajalle. Tiedonantovelvollisuus koskee kuitenkin vain sellaisia seikkoja, jotka ovat pankin tiedossa ja jotka voidaan ilmoittaa takaajalle ilman eri selvitystoimenpiteitä taikka jotka pankki voi hankkia luottotietorekisteristä, ei kuitenkaan tietoa mahdollisesta asiakashäiriörekisterimerkinnästä. Pankilla on oikeus saada takaajalta kohtuullinen korvaus tietojen luovuttamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Lisäksi takaajalla on oikeus takaussitoumuksen ja takausehtojen sisällöstä riippumatta saada tiedot niistä luotoista ja pankkitakauksista, jotka kuuluvat hänen antamansa sitoumuksen piiriin. Takaajalla on siten oikeus saada tieto siitä, mikä on takauksen kattaman luoton jäljellä oleva pääoma, onko luoton maksussa ollut viivästyksiä ja minkälaisia viivästykset ovat olleet. Laissa säädetty oikeus periä korvaus tietojen antamisesta ei koske päävelkaa koskevia tietoja.

Jollei ole sovittu, että uudesta päävelasta ilmoitetaan yleistakauksen antaneelle yksityishenkilölle viivytyksettä, niin pankin on ilmoitettava oma-aloitteisesti yleistakaajalle päävelan maksamaton pääoma kuuden kuukauden väliajoin. Sama on voimassa, kun takaus on annettu tililuotosta.

8.17 Pantinomistaja

8.17.1 Ennen panttaussitoumuksen allekirjoittamista

Ennen kuin vierasvelkapantti annetaan, pankin on selvitettävä vierasvelkapanttaajana olevalle yksityishenkilölle pantin piiriin kuuluvat velat liitännäiskustannuksineen. Lisäksi pankin on ilmoitettava vierasvelkapantin antavalle yksityishenkilölle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn liittyvistä seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä pantinantajalle. Pankki saa pantinantajan pyynnöstä ilmoittaa hänelle

myös muita lainaan liittyviä tietoja kuten tieto hankittavan kohteen kauppahinnasta tai lainaan liittyvistä muista vakuuksista, joilla voidaan olettaa olevan vaikutusta pantinantajan päätöksenteolle. Tietojen antamiseen ei tarvita velallisen suostumusta.

8.17.2 Panttaussitoumuksen allekirjoittamisen jälkeen

Pankin on panttauksen voimassa ollessa pyynnöstä ilmoitettava vierasvelkapantin antaneelle yksityishenkilölle sellaisista velallisen sitoumuksista ja muista tämän maksukykyyn vaikuttavista seikoista, joilla voidaan olettaa olevan merkitystä panttaajalle. Tiedonantovelvollisuus koskee sellaisia seikkoja, jotka ovat pankin tiedossa ja jotka voidaan ilmoittaa panttaajalle ilman eri selvitystoimenpiteitä taikka jotka pankki voi hankkia luottotietorekisteristä, ei kuitenkaan tietoa mahdollisesta asiakashäiriörekisterimerkinnästä. Pankilla on oikeus saada panttaajalta kohtuullinen korvaus tietojen luovuttamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Lisäksi pantin omistajalla on oikeus panttaussitoumuksen ja panttausehtojen sisällöstä riippumatta saada tiedot niistä luotoista ja pankkitakauksista, jotka kuuluvat hänen antamansa sitoumuksen piiriin. Pantinomistajalla on siten oikeus saada tieto siitä, mikä on panttia raskittavan luoton jäljellä oleva pääoma, onko luoton maksussa ollut viivästyksiä ja minkälaisia viivästykset ovat olleet. Laissa säädetty oikeus periä korvaus tietojen antamisesta ei koske päävelkaa koskevia tietoja.

Jollei ole sovittu, että uudesta päävelasta ilmoitetaan yleispantin toisen velasta antaneelle yksityishenkilölle viivytyksettä, niin pankin on ilmoitettava oma-aloitteisesti yleispantinantajalle päävelan maksamaton pääoma kuuden kuukauden väliajoin. Sama on voimassa, kun vierasvelkapantti on annettu tililuotosta.

Mikäli pantin omistaja vaihtuu panttauksen voimassaoloaikana, uudella pantin omistajalla on samat oikeudet saada tietoa velallisesta ja päävelasta kuin alkuperäisellä pantinantajalla.

8.18 Pantinhaltija

Jos jollakulla on panttioikeus asiakkaan tilillä oleviin varoihin tai pankin hallussa olevaan asiakkaan omaisuuteen, hänellä on oikeus saada tietoja kyseisistä varoista tai omaisuudesta.

Se, jolla on jälkipanttioikeus pankille pantattuun omaisuuteen, on oikeutettu saamaan tietoja sekä kyseisestä omaisuudesta että siitä, millä ehdoilla omaisuus on pankille pantattu (esim. yleispanttina) ja kuinka suuresta velasta omaisuus ensisijaisesti vastaa.

8.19 Velallinen

Velallisella, jonka velasta toinen henkilö on antanut takauksen tai pantin (päävelallinen), on pyynnöstä oikeus saada näistä vierasvakuuksista vain ne tiedot, jotka takaus- tai panttaus-sitoumuksesta ilmenevät. Takauksen yhteydessä velallisella on oikeus saada takajan henkilötiedot, tieto takauksen luonteesta ja mahdollisista takauksen rajauksista. Samoin velallisella on oikeus saada tieto panttiesineestä, pantinantajasta ja mahdollisista panttauksen rajoituksista. Jälkipanttauksen olemassaolosta velallisella on oikeus saada tieto, mikäli jälkipanttaus rajaa hänen velastaan annettua panttivastuuta.

Jos vierasvelkapantti on myös sivullisen velan vakuutena, velallisella ei ole oikeutta saada tietoa panttauksesta.

8.20 Pantin myyntiä hoitava välittäjä

Jos pantti myydään ilman pantinomistajan myötävaikutusta, pantinhaltija saa kertoa asunnon myynnistä huolehtivalle välittäjälle myyntitoimeksiannon toteuttamisen ja kaupan syntymisen kannalta välttämättömät tiedot.

Kiinteistönvälittäjällä ei ole oikeutta saada tietoa asiakkaan muista pankkiasioista.

8.21 Shekin haltija

Shekin haltijalla on oikeus saada tietää, onko kyseessä olevalla tilillä riittävä kate shekin lunastamiseksi. Se, että kysyjällä on shekki

hallussaan, on varmistettava esim. pyytämällä shekki nähtäväksi tai puhelimesta tiedustelemalla shekin numeroa ja shekin asettajaa.

Shekin haltijalla ei ole oikeutta saada tietoa tilin saldosta tai tilitapahtumista.

Jos shekillä ei ole riittävää katetta, pankilla on oikeus ilmoittaa shekin esittäjälle shekkitilin omistajan nimi ja yhteystiedot sekä shekkitilin saldo todettuaan ensin, että shekki on tilinomistajan allekirjoittama.

Jos tietoa on pyydetty puhelimesta eikä shekillä ole katetta, shekin esittäjää pyydetään ottamaan yhteys pankin konttoriin.

8.22 Korttimaksun maksunsaaja

Katevarmennuksen tekeminen

Korttimaksun maksunsaajalla on oikeus saada tietää, onko maksajan tilillä riittävä kate maksetutapahtuman lunastamiseksi. Maksunsaajalla ei ole oikeutta saada tietoa tilin kokonaissaldosta tai tilitapahtumista. Puhelimitse tehdyissä tiedusteluissa pankin on varmistauduttava maksunsaajan oikeudesta saada tietoja kysymällä kortin numero ja voimassaoloaika. Vastaava varmistus voidaan tehdä maksupäätteen välityksellä.

Pankkikortin veloitustapahtuman käsittely pankissa

Pankkikortteihin sovelletaan pankkikorttitakuuehtoja. Tilanteissa, joissa korttitapahtuma on kortinhaltijan asianmukaisesti hyväksymä, mutta tilillä ei ole riittävää katetta tai maksu on tehty väärällä lomakkeella taikka lomake tai tapahtuma toimitetaan pankkiin myöhässä tai kyseessä on muu virhe, pankin on neuvotava maksunsaajaa perimään itse saatavaansa. Pankilla on näissä tapauksissa oikeus perinnän mahdollistamista varten ilmoittaa maksunsaajalle tilinomistajan nimi ja yhteystiedot. Mikäli maksunsaaja ja maksaja ovat eri pankkien asiakkaita, maksajan pankilla on oikeus ilmoittaa asiakkaansa nimi ja osoite maksunsaajan pankille välitettäväksi edelleen maksunsaajalle.

8.23 Kortinhaltijat

Jos samaan pankkitiliin tai korttiluottoon on liitetty useampia kortteja, tilinomistajalla tai pääkortinhaltijalla on oikeus saada selvitys kaikista korttitapahtumista, myös rinnakkais-korteilla tehdyistä tapahtumista.

Pankkitiliin liitetyn kortin rinnakkaiskortinhaltijalla on käyttöoikeus kyseiseen pankkitiliin. Rinnakkaiskortinhaltijalla on käyttöoikeutensa nojalla oikeus saada selvitys tilitahtumista.

Korttiluottoon liitetyn kortin rinnakkaiskortinhaltijalla on oikeus saada selvitys kaikista korttitapahtumista, myös pää- tai muilla rinnakkaiskorteilla tehdyistä tapahtumista, mikäli kyseinen rinnakkaiskortinhaltija on korttiluottoon liittyvien ehtojen mukaan vastuussa korttiluotosta. Jos korttiluottoon liitetyn kortin rinnakkaiskortinhaltija ei vastaa korttiluotosta, hänellä on oikeus saada selvitys yleensä vain omaan kortin käyttöönsä liittyvistä tapahtumista.

8.24 Pankkien väliseen maksuliikenteeseen liittyvä tietojenanto

Maksajan pankki voi antaa maksunsaajan tilipankille selvittelyä varten kaikki maksutoimemksiannon toteuttamiseksi tarvittavat tiedot.

Pankkien on aina luovutettava toisilleen maksajaa koskevien tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana annetun asetuksen [(EY) N:o 1781/2006, maksutietoasetus] edellyttämät maksajaa koskevat tiedot. Näitä tietoja ovat kotimaan maksujenvälityksessä ainakin tilinumero tai muu yksilöintitieto, kuten arkistointitunnus. Ulkomaan maksujen mukana maksajan tietoina välitetään ainakin maksajan nimi, tilinumero tai muu yksilöllinen tunniste sekä vaihtoehtoisesti jokin seuraavista tiedoista: maksajan osoite, syntymäaika ja -paikka, pankin antama asiakasnumero, henkilötunnus taikka yrityksen tai muun yhteisön rekisteröintitunnus.

8.25 Maksajan oikeus saada tietoja väärsätä maksunsaajasta

Jos maksu ohjautuu väärälle tilille maksajan virheen vuoksi, maksajan pankin tulee ensisijaisesti ottaa yhteyttä maksunsaajan pankkiin selvittääkseen asiaa. Maksunsaajan pankki ottaa puolestaan yhteyttä maksunsaajaan. Jos väärä maksunsaaja kieltäytyy palauttamasta maksua maksajalle, maksunsaajan pankilla on oikeus pankkisalaisuuden estämättä antaa väärän maksunsaajan nimi- ja osoitetiedot maksajan pankille välitettäväksi edelleen maksajalle. Jos joku jostain muusta pankista riippumattomasta syystä saa hänelle kuulumattoman suorituksen, kuten käteistä rahaa nostoautomaattista, pankki voi vastaavalla tavalla antaa tietoja vahingon kärsijälle, esimerkiksi automaattihuoltajayhteisölle.

8.26 Tilinomistajaa koskevien tietojen antaminen maksunsaajalle, kun maksaja ei ole tiedossa

Jos maksaja ei ole maksutapahtumaa tehdessään ilmoittanut tilisiirron viitenumeroa tai muuta maksun yksilöintitietoa, maksunsaaja ei aina tiedä, kenen ja mistä maksusta on kysymys. Asian selvittämiseksi maksunsaaja ottaa yhteyttä omaan pankkiinsa, jonka jälkeen toimihenkilö varmistaa maksunsaajan oikeuden saada asiakasta koskevat laskun maksamiseen liittyvät tiedot. Pankki voi tällöin ilmoittaa maksunsaajalle tilinomistajan nimen ja osoitteen. Mikäli maksu on tehty toisessa pankissa olevalta tililtä, maksunsaajan pankki voi tiedustella edellä mainittuja maksuun liittyviä tietoja tilipankilta. Viranomaiselle tai yhteisölle, joka hoitaa lakiin perustuvaa tehtävää ja jolla on lakiin perustuva oikeus käsitellä henkilötietoja, kuten esimerkiksi veroviranomaisella tai kansaneläkelaitoksella, voidaan antaa myös tilinomistajan henkilötunnus.

Jos voidaan olettaa, että maksu on tehty hyväntekeväisyystarkoituksessa ja maksajan tarkoituksena on ollut se, ettei maksunsaaja saa hänen nimi- ja osoitetietojaan, ei tietoja anneta.

8.27 Maksunsaajaa koskevien tietojen antaminen maksajalle, kun maksunsaajan tilitiedot ovat vanhentuneita

Mikäli maksaja on maksutoimeksiantoa tehdessään antanut pankille maksunsaajan vanhentuneen tilinumeron, ei maksunsaajan pankki voi ilman maksunsaajan suostumusta ohjata maksua saajan muulle tilille eikä antaa maksajalle tietoja mahdollisista saajan muista tilinumeroista. Maksu palautetaan tällöin maksajan tilille tai maksajan pankille.

8.28 Oikeushenkilön puolesta toimivat henkilöt

8.28.1 Asemansa perusteella tietojen saantiin oikeutetut

Oikeushenkilön puolesta ovat seuraavat henkilöt ilman eri valtuutusta oikeutettuja saamaan tietoja edustamansa oikeushenkilön pankkiasioista:

Osakeyhtiössä

- toimitusjohtaja
- hallituksen jäsen

Asunto-osakeyhtiössä

- isännöitsijä
- hallituksen jäsen

Osuuskunnassa

- toimitusjohtaja
- hallituksen jäsen

Säätiössä

- hallituksen jäsen

Avoimessa yhtiössä

- yhtiömies

Kommandiittiyhtiössä

- vastuunalainen yhtiömies

Yhdistyksessä

- hallituksen jäsen

Toiminimi

- toiminimen haltija

Edellä mainitut oikeushenkilön toimielinten edustajat ovat oikeutettuja saamaan tietoja toimiajaltaan ja sitä edeltävältä ajalta. Oikeushenkilön selvitysmenettelyssä tietojensaanti-oikeus on myös oikeushenkilön selvitysmiehillä.

8.28.2 Tilintarkastaja ja hallintoneuvoston jäsen

Tilintarkastajalla tai hallintoneuvoston jäsenellä ei ole oikeutta saada pankilta tietoja oikeushenkilön pankkiasioista ilman oikeushenkilön suostumusta.

8.28.3 Nimenkirjoittamiseen oikeutetut

Jos oikeushenkilö on antanut jollekin henkilölle prokuran tai oikeuden kirjoittaa oikeushenkilön toiminimi, tällaisella henkilöllä on oikeus saada tietoja toimiajaltaan ja sitä edeltävältä ajalta oikeushenkilön pankkiasioista.

Mikäli oikeushenkilön nimenkirjoittamis-oikeus tai prokura on myönnetty kahdelle tai useammalle henkilölle yhdessä eikä heillä ole tilin käyttöoikeutta, kyseiset henkilöt ovat vain yhdessä oikeutettuja saamaan tietoja oikeushenkilön pankkiasioista.

8.28.4 Rekisteröimätön yhteisö

Rekisteröimätön osakeyhtiö ja osuuskunta

Tietoja perustetun, mutta vielä rekisteröimättömän osakeyhtiön ja osuuskunnan pankkiasioista on oikeutettu saamaan henkilö, jolla on lain mukaan oikeus edustaa rekisteröimätöntä yhteisöä. Kun osakeyhtiö tai osuuskunta on rekisteröity, oikeus saada tietoja yhteisön pankkiasioista määräytyy edellä kohtien 8.28.1-8.28.3 mukaan.

Rekisteröimätön yhdistys

Oikeus saada tietoja rekisteröimättömän yhdistyksen pankkiasioista on niillä yksityishenkilöillä, jotka toimivat sen puolesta.

Rekisteröimätön kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö ja toiminimi

Tietoja rekisteröimättömän kommandiittiyhtiön pankkiasioista on oikeutettu saamaan yhtiön vastuunalainen yhtiömies, avoimen yhtiön pankkiasioista yhtiömies ja toiminimen pankkiasioista toiminimen haltija.

9. Omistusyhteisölle, luotto-, rahoitus- ja vakuutuslaitoksille annettavat tiedot

9.1 Tietojen antaminen omistusyhteisölle, luotto- tai rahoituslaitokselle, jotka kuuluvat samaan konserniin tai taloudelliseen yhteenliittymään

Luottolaitoslain mukainen tietojen luovutusoikeus

Luottolaitoksella ja luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus antaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin, konsolidointiryhmän tai ryhmittymän riskienhallintaa varten samaan konserniin, konsolidointiryhmään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yhteisölle. Tietojen luovuttaminen edellyttää, että tietojen vastaanottajalla on luottolaitoslaissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Luovutusoikeus ei kuitenkaan koske henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja kuten tietoja asiakkaan terveydentilasta eikä tietoja, jotka perustuvat asiakkaan ja muun kuin ryhmittymään kuuluvan yrityksen välisen maksutietojen rekisteröintiin.

Lisäksi luottolaitos ja luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuuluva yritys voi luovuttaa asiakasrekisterissään olevia markkinointia sekä asiakaspalvelua tai muuta asiakassuhteen hoitamista varten tarpeellisia tietoja luottolaitoksen kanssa samaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalla yhteisölle, jos tietojen vastaanottajaa koskee luottolaitoslaissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Luovutusoikeus ei kuitenkaan koske henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamista.

Edellä mainittujen rajoitusten estämättä pankilla on oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sellaiselle luottolaitosten yhteenliittymälle, jonka jäsen pankki on, jos luovutettavat tiedot ovat yhteenliittymän toiminnan kannalta tarpeellisia. Sama koskee myös säästöpankkien ja paikallisosuuspankkien keskusrahallaitoksia.

Omistusyhteisö, luottolaitosten yhteenliittymä ja ryhmittymä on määritelty kohdassa 15.

Luottolaitoslaissa mainitulla vastaavalla salassapitovelvollisuudella tarkoitetaan muualla lainsäädännössä, esim. säästöpankkilaissa, laissa osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista, sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa ja sijoitusrahastolaissa, säädettyä salassapitosäännöstä.

Sijoituspalveluyrityksistä annetun lain mukainen tietojen luovutusoikeus

Sijoituspalveluyrityksellä ja sijoituspalveluyrityksen konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus antaa salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin, konsolidointiryhmän tai ryhmittymän riskienhallintaa varten samaan konserniin, konsolidointiryhmään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yhteisölle. Asiakasrekisterissä olevia tietoja voidaan luovuttaa markkinointia, asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista varten myös yhteisölle, joka kuuluu sijoituspalveluyrityksen kanssa samaan taloudelliseen yhteenliittymään, jos tietojen vastaanottajaa koskee sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus.

9.2 Osuuspankkien väliset tiedot

Osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvilla pankeilla on oikeus antaa salassa pidettäviä tietoja toisilleen ja yhteenliittymän keskusyhteisölle.

Niillä osuuspankeilla, jotka eivät kuulu osuuspankkien yhteenliittymään (paikallisosuuspankit), ei ole oikeutta ilman asiakkaan suostumusta antaa salassa pidettäviä tietoja toiselle osuuspankille. Kuitenkin näiden osuuspankkien keskusrahallaitoksena toimivalla pankilla on oikeus luovuttaa tietoja edellä kohdassa 9.1 esitetyllä tavalla.

9.3 Säästöpankkien väliset tiedot

Säästöpankilla ei ole oikeutta ilman asiakkaan suostumusta antaa salassa pidettäviä tietoja toiselle säästöpankille.

Kuitenkin säästöpankkien keskusrahallaitoksena toimivalla pankilla on oikeus luovuttaa tietoja edellä kohdassa 9.1 esitetyllä tavalla.

9.4 Pankkien vakuusrahastoille annettavat tiedot

Pankilla on oikeus luovuttaa salassa pidettäviä tietoja sille vakuusrahastolle, johon pankki kuuluu.

9.5 Talletussuojarahastolle annettavat tiedot

Jos Finanssivalvonta on tehnyt päätöksen, jonka mukaan Talletussuojarahaston on maksettava tallettajien saamiset, pankin on toimitettava Talletussuojarahastolle tiedot tallettajista ja heidän suojatuista saamisistaan Finanssivalvonnan päätöksen toteuttamiseksi. Talletussuojarahasto ei saa antaa tietoja muille kuin niille viranomaisille, joilla on lain mukaan oikeus saada salassa pidettäviä tietoja.

9.6 Sijoittajien korvausrahastolle annettavat tiedot

Jos Finanssivalvonta on tehnyt päätöksen, että korvausrahaston on suoritettava sijoittajan saamiset, sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen on toimitettava korvausrahastolle tiedot kaikista sijoittajista ja heidän saamisistaan Finanssivalvonnan päätöksen toteuttamiseksi ja yksittäisiä sijoittajia koskevien korvauspäätösten tekemiseksi.

9.7 Vakuutuslaitokselle annettavat tiedot

Luottolaitos voi luovuttaa tietoja samaan konserniin tai konsolidointiryhmään, rahoitus- ja vakuutusryhmittymään taikka samaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvalla vakuutusyhtiölle kohdassa 9.1 mainituissa rajoissa. Pankin vakuutettua luotto- tai takausvastuunsa luottovakuutusta harjoittavassa vakuutuslaitoksessa, pankilla on oikeus luovuttaa salassa

pidettäviä tietoja vakuutustoiminnan edellyttämässä laajuudessa.

10. Viranomaisille annettavat tiedot

Yleistä

Pankki on lainsäädännössä velvoitettu antamaan pankkialaisuuden estämättä asiakkaitaan koskevia pankkialaisuuden alaisia tietoja useille eri viranomaisille. Nämä velvollisuudet tietojen antamiseen ovat poikkeussäännöksiä, joita on tulkittava suppeasti. Tiedonsaantioikeus ei koske ulkomaisia viranomaisia, vaan näiden tulee kääntyä suomalaisten viranomaisten puoleen virka-apupyynnöin.

Lisäksi on hyvä huomata, että pankki on oikeutettu antamaan tietoja myös asiakkaan suostumuksella tai valtuutuksella (ks. kohdat 8.1-8.3).

Lisäksi lainsäädännössä on useille viranomaisille annettu oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja. Tiedustelu tehdään Euroclear Finland Oy:lle, joka antaa vastauksen siltä osin kuin sillä on vastaukseen tarvittavat tiedot. Muilta osin, esim. historiatietojen osalta Euroclear Finland Oy ohjaa tiedustelun pankin vastattavaksi. Tiedusteluun vastaa pankissa kirjaustoiminnan hoitaja.

Tietoja annetaan vain pankin omiin sopimuksiin liittyvistä asioista kuten talletuksista ja luotoista tai niiden koroista sekä pankin palvelujen käyttöön liittyvistä seikoista. Pankki ei anna tietoja asiakkaan ja muiden palveluntarjoajien välisistä sopimuksista, toimeksiannoista ym., vaikka muu palveluntarjoaja kuuluisi pankin kanssa samaan konserniin tai taloudelliseen yhteenliittymään. Viranomaiset ohjataan pyytämään tiedot suoraan ko. palveluntarjoajalta. Tietoja annetaan vain tiedustelun kohteena olevan asiakkaan omista pankkiasioista, jollei myöhemmissä kohdissa toisin mainita.

Viranomaistiedustelun on oltava kirjallinen, jollei erikseen ole sovittu teknisestä käytöthyteydestä, ja sellaisessa virka-asemassa olevan henkilön allekirjoittama, jolla lain mukaan on

oikeus tehdä tiedustelu. Viranomaisella on velvollisuus ilmoittaa lain säännökset, joihin tiedustelu perustuu. Viranomaisen edustaja päättää tiedustelun tekemisestä ja tiedustelun tarpeellisuudesta virkavastuullaan.

Kirjallisen pankkitiedustelun tulee olla ajallisesti rajattu ja kohdistua jo toteutuneisiin liiketoimiin. Tiedustelun tulee olla sellainen, että siihen voidaan vastata luovuttamalla tai jäljentämällä viranomaiselle pankin hallussa oleva asiakirja tai muu selvitys tai kuvaamalla kirjallisesti pankin tiedossa oleva viranomaisen yksilöimän liiketoimen sisältö.

Jos viranomainen pyytää tietoja nimitystä pankin asiakkaasta, esim. sellaisesta tilistä tai luottosuhteesta, jossa tilinomistajana tai velallisena on nimityn asiakkaan lisäksi muukin asiakas, pankin ei tule tarpeettomasti ilmoittaa viranomaiselle muun kuin kyselyn kohteena olevan asiakkaan nimeä. Nimitystä asiakkaasta tietoa annettaessa mainitaan, että nimityllä pankin asiakkaalla on tili tai luotto pankissa yhdessä eräiden muiden asiakkaiden kanssa sekä tilinomistajien tai velallisten lukumäärä.

Vastaus annetaan kirjallisesti pankin nimissä, ei yksittäisen toimihenkilön nimissä. Pääsääntöisesti pankki ei oma-aloitteisesti kerro asiakkaalle viranomaisen tiedusteluun vastaamisesta. Ulosottolaissa on nimenomainen kielto ilmaista muulle kuin viranomaiselle ulosottomiehen tiedustelusta. Muiden viranomaisten osalta tietoa ei anneta, jos viranomainen perustellusta syystä, esim. rikostutkinnan takia, esittää tiedustelussa pyynnön, ettei tietoa anneta. Muutoin asiakkaan tiedustelussa, onko häntä koskevia tietoja annettu, hänelle annetaan asiasta tieto. Ennen tietojen antamista asiakkaalle on tietojen antamisesta informoitava viranomaista, jolle asiakkaan tietoja on annettu. Asiakkaiden mahdolliset pankkitiedusteluun liittyvät kyselyt pyritään ohjaamaan tiedustelun tehneelle viranomaiselle.

Tiedot on annettava viranomaisille pääsääntöisesti ilmaiseksi. Tiedusteluun vastaamisesta voidaan periä viranomaiselta maksu, jos lainkohta, jonka perusteella tiedustelu on tehty, mahdollistaa maksun perimisen.

Viranomaisille toimitettavien pankki- tai liikesalaisuuden alaisia tietoja sisältävien asiakirjojen merkitsemisestä salaiseksi katso kohta 2.

10.1 Valvontaviranomainen

Pankkeja ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymiä valvova viranomainen on Finanssivalvonta.

10.1.1 Tarkastusoikeus

Finanssivalvonnalla on oikeus saada tarkastettavakseen pankin toimipaikassa tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeelliseksi katsomansa pankkia ja sen asiakasta koskevat asiakirjat ja muut tallenteet. Finanssivalvonnalla on myös oikeus saada tarkastettavakseen pankin tietojärjestelmät sekä kassa- ja muut rahoitusvarat.

Finanssivalvonnalla on oikeus tarkastaa suomalainen yritys, joka kuuluu pankin kanssa samaan koti- tai ulkomaiseen konserniin tai konsolidointiryhmään tai joka on pankin osakkuusyritys. Finanssivalvonnalla on lisäksi oikeus tarkastaa pankin ulkomailla sijaitseva toimipaikka sekä ulkomaisen valvontaviranomaisen pyynnöstä sellainen suomalainen yritys, joka kuuluu Euroopan talousalueella kotipaikkaa pitävän emoyrityksen konsolidointiryhmään sekä tällaisen yrityksen emoyrityksen Suomessa olevassa tytäryrityksessä. Tarkastuksen kohteena voi tällöin olla suomalainen pankki tai muu luottolaitokselle sallittua liiketoimintaa ilman toimilupaa harjoittava suomalainen yritys.

Finanssivalvonnalla on myös oikeus saada tarkastettavakseen valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot sellaisen yrityksen toimipaikassa, joka toimii pankin asiamiehenä tai joka pankin toimeksiannosta hoitaa tämän kirjanpitoon, tietojärjestelmään taikka riskienhallintaan tai muuhun sisäiseen valvontaan liittyviä tehtäviä.

Finanssivalvonta voi käyttää tarkastuksessa apunaan viraston ulkopuolista tilintarkastajaa tai muuta asiantuntijaa. Finanssivalvonta voi asettaa myös virkavastuulla toimivan asiamie-

hen valvomaan pankin toimintaa. Asiamiehellä on vastaava tarkastusoikeus kuin Finanssivalvonnalla.

Finanssivalvonta voi kieltää sitä, joka on läsnä Finanssivalvonnan rikoksen tai rikkomuksen tutkimiseksi toimeenpanemassa tarkastuksessa tai jolta Finanssivalvonta on pyytänyt tietoja tai selvityksiä rikoksen tai rikkomuksen tutkimiseksi, antamasta tarkastuksesta tai pyytämistään tiedoista ja selvityksistä tietoa sille, johon tutkimus kohdistuu, tai muulle henkilölle. Kielto on annettava kirjallisena. Kiellon edellytyksiin ja voimassaoloon sovelletaan, mitä esitutkintalain (449/1987) 48 §:ssä säädetään. Kielto on voimassa muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää tai asiasta muualla laissa toisin säädetä.

10.1.2 Tietojen ja asiakirjojen saantioikeus pankilta

Pankin on toimitettava Finanssivalvonnalle sen pyytämät tiedot ja selvitykset, jotka Finanssivalvonta katsoo tehtävänsä suorittamisen kannalta tarpeellisiksi. Finanssivalvonnalla on oikeus saada jäljennökset pankilla olevista pankkia ja sen asiakasta koskevista asiakirjoista ja tallenteista.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada pankin ulkomailta sijaitsevan toimipaikan asemasta, hoidosta ja toiminnasta ensimmäisessä kappaleessa tarkoitetut tiedot, asiakirjat ja muut tallenteet.

Finanssivalvonnalla on oikeus saada pankilta arvopaperimarkkinalain tai sen nojalla annettujen markkinoiden väärinkäyttöä tai julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin arvoon vaikuttavien tietojen julkistamista koskevien säännösten noudattamisen valvomiseksi tarpeelliset julkisen kaupankäynnin tai arvopaperimarkkinalain 3a luvussa tarkoitettun kaupankäyntimenettelyn kohteena olevaan arvopaperiin ja sen liikkeeseenlaskijaan, tällaisella arvopaperilla tehtyihin liiketoimiin ja toimeksiantoihin liittyvät sekä muut mainittujen säännösten valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat ja tallenteet sekä jäljen-

nökset asiakirjoista ja tallenteista. Vastaava tiedonsaantioikeus koskee myös kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain mukaista vakioitua optiota ja termiiniä, vakioituun optioon tai termiiniin rinnastettavaa johdannaissopimusta sekä muuta johdannaissopimusta, johon sovelletaan arvopaperimarkkinalain säännöksiä.

Finanssivalvonta voi lisäksi antaa määräyksiä pankin taloudellista asemaa, omistajia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, hallinto- ja valvontaelinten jäseniä ja toimihenkilöitä sekä toimipaikkoja koskevien, valvonnan kannalta tarpeellisten tietojen säännöllisestä toimittamisesta Finanssivalvonnalle. Tiedonantovelvollisuus voi koskea esimerkiksi suurten asiakasriskien säännöllistä raportointia.

Finanssivalvonnan asettamalla asiamiehellä on vastaava tietojen, asiakirjojen ja tallenteiden saantioikeus kuin Finanssivalvonnalla.

10.1.3 Oikeus saada tietoja ja asiakirjoja pankin konsolidointiryhmään kuuluvalta tai pankin määräysvallassa muutoin olevalta yhteisöltä

Finanssivalvonnalla on oikeus saada pankilta valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset sen kanssa samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvasta kotimaisesta tai ulkomaisesta yrityksestä ja osakkuusyrytyksestä sekä tarkastettavakseen pankilla olevat tällaisia tietoja sisältävät asiakirjat ja muut tallenteet sekä näistä tarpeelliset jäljennökset.

Finanssivalvonnalla on vastaava tarkastus- ja tiedonsaantioikeus rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvassa kotimaisessa tai ulkomaisessa yrityksessä silloin, kun Finanssivalvonta on rahoitus- ja vakuutusryhmittymän valvonnasta annetussa laissa tarkoitettu koordinoiva valvontaviranomainen tai Finanssivalvonta muuten suorittaa sille mainitun lain perusteella kuuluvia tehtäviä.

10.1.4 Pankin tilintarkastajan velvollisuus toimittaa Finanssivalvonnalle tietoja

Finanssivalvonnalla on oikeus saada pankin tilintarkastajalta kaikki ne pankkia koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot, asiakirjat, muut tallenteet ja jäljennökset, jotka tilintarkastajalla on hallussaan. Samoin Finanssivalvonalla on oikeus saada jäljennökset tilintarkastajan laatimista muistioista, pöytäkirjoista ja muista tilintarkastuksen yhteydessä syntyneistä valvottavan toimintaa koskevista asiakirjoista.

Lisäksi pankin tilintarkastajan on viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle pankkia koskevasta seikasta tai päätöksestä, jonka hän on saanut tietoonsa tehtävää suorittaessa ja jonka voidaan katsoa:

- 1) olennaisesti rikkovan pankkia tai sen toimintaa koskevia lakeja, asetuksia tai hallinnollisia määräyksiä, joissa säädetään toimilupaa koskevista edellytyksistä tai jotka koskevat toiminnan harjoittamista;
- 2) vaarantavan valvottavan toiminnan jatkumisen; tai
- 3) johtavan tilintarkastuskertomuksessa muistutukseen tai tilinpäätöksen vahvistamista koskevan kielteisen lausunnon esittämiseen.

10.1.5 Markkinoiden väärinkäyttöön liittyvä ilmoitusvelvollisuus

Pankin on arvopaperimarkkinalain (495/1989) 4 luvun 16 §:n mukaan viipymättä ilmoitettava Finanssivalvonnalle liiketoimesta, jos on syytä epäillä, että liiketoimeen saattaa liittyä lain vastaista sisäpiiritiedon käyttöä tai arvopaperin kurssin vääristämistä.

Pankki ei lain mukaan saa paljastaa ilmoituksen tekemistä sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle.

10.1.6 Finanssivalvonnan salassapitovelvollisuus

Finanssivalvonnan salassapitovelvollisuus on lain mukaan sidottu siihen, onko salassa pidettävä asia merkitty asiakirjaan salassa pidettäväksi tai olisiko asia asiakirjaan merkittynä salassa pidettävä. Salassapitovelvollisuus perustuu viranomaistoiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (JulKL 621/1999). Jotta asia-

kirjojen salassapidosta voidaan tarvittaessa varmistua, on pankki- ja liikesalaisuuksia sisältävät asiakirjat merkittävää salaisiksi ennen niiden lähettämistä viranomaiselle.

JulKL 23 §:n mukaan viranomaisen palveluksessa oleva tai luottamustehtävää hoitava ei saa paljastaa asiakirjan salassa pidettävää sisältöä, tietoa, joka asiakirjaan merkittynä olisi salassa pidettävä eikä muutakaan sellaista tietoa, josta on lailla säädetty vaitiolovelvollisuus. Lain 24 §:ssä mainitaan asiakirjat, jotka on pidettävä salassa. Näihin kuuluvat mm. liike- tai ammattisalaisuuden sisältävät asiakirjat.

Finanssivalvonnalla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus luovuttaa tietoja valtiovarainministeriölle, Valtion vakuusrahastolle ja muulle finanssimarkkinoita valvovalle tai niiden toimivuudesta vastaavalle viranomaiselle niiden tehtävien hoitamista varten sekä esitutkinta- ja syyttäjäviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi Finanssivalvonnalla on oikeus antaa pankin selvitystilatai konkurssimenettelyyn osallisena olevien toimielinten valvonnasta vastuussa olevalle viranomaiselle tietoja, jotka liittyvät pankin selitystilatai konkurssimenettelyyn, ja pankin tilintarkastajan valvonnasta vastuussa olevalle viranomaiselle tietoja, jotka liittyvät pankin tilintarkastajan valvontaan.

Finanssivalvonta valvoo sellaisten kirjanpitovelvollisten tilinpäätöksiä, jotka ovat kirjanpitolain tai muun lain nojalla velvollisia noudattamaan tilinpäätöksessään kirjanpitolain 7 a luvussa tarkoitettuja kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja (IFRS-kirjanpitovelvollinen). Finanssivalvonnalla on oikeus kirjanpitolain 8 luvun 2 §:n 3 momentissa tarkoitettujen lausunnotmenettelyn yhteydessä antaa valvontatehtävän kannalta tarpeellisia tietoja kirjanpitolautakunnalle sekä oikeus antaa tarpeellisia tietoja arvopaperimarkkinalain 6 luvun 17 §:ssä tarkoitettulle Keskuskauppakamarin yrityskauppautakunnalle.

Finanssivalvonnalla on oikeus antaa tietoja salassapitovelvollisuuden estämättä myös sellaiselle ulkomaan viranomaiselle tai yh-

teisölle, joka kotimaassaan lain nojalla hoitaa vastaavaa tehtävää kuin Finanssivalvonta sekä muulle edellä tarkoitettua viranomaista vastaavalle ulkomaan viranomaiselle tai yhteisölle edellyttäen, että niitä koskee vastaava salassapitovelvollisuus kuin Finanssivalvontaa.

Finanssivalvonta ei saa luovuttaa toisen valtion valvontaviranomaiselta taikka toisessa valtiossa suoritettussa tarkastuksessa saatuja salassa pidettäviä tietoja edelleen, ellei tiedon antanut valvontaviranomainen taikka sen ulkomaan muu asianomainen valvontaviranomainen, jossa tarkastus on suoritettu, ole antanut siihen nimenomaista suostumusta. Näitä tietoja voidaan käyttää ainoastaan Finanssivalvonnasta annetun lain mukaisten tehtävien hoitamiseen tai niihin tarkoituksiin, joita varten suostumus on annettu.

Finanssivalvonnalla on oikeus ilmoittaa pankkeille, jos samalla velallisella havaitaan olevan niiltä huomattavia sitoumuksia tai velvoitteita taikka jos on syytä epäillä jonkun niiden asiakkaan toiminnan aiheuttavan niille vahinkoa. Lisäksi Finanssivalvonnalla on oikeus antaa pankkia koskevia tietoja arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettulle julkisen kaupankäynnin järjestäjälle ja selvitysyhteisölle ja kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa tarkoitettulle optioyhteisölle ja arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettulle arvopaperikeskukselle sekä muuta rahoitusmarkkinoilla toimivaa koskevia tietoja julkisen kaupankäynnin järjestäjälle, jos tietojen antaminen on välttämätöntä niille säädetyn valvontatehtävän tai niiden harjoittaman selvitystoiminnan luotettavuuden turvaamiseksi.

Finanssivalvonnan on viipymättä annettava valtiovarainministeriölle ja Suomen Pankille hallussaan olevat tiedot asioista, jotka Finanssivalvonnan arvion mukaan saattavat vaarantaa rahoitusmarkkinoiden vakauden tai aiheuttaa merkittäviä häiriöitä rahoitusjärjestelmän toiminnassa.

10.2 Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö valvontatehtävän suorittajana

Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön, OP-Keskus osk:n suorittaessa jäsenpankkiensa valvontaa sen ja sen edustajan oikeuksista on voimassa se, mitä lain osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista (1504/2001) 52 §:ssä on säädetty.

Jäsenpankit ja niiden konsolidointiryhmiin kuuluvat yritykset ovat velvollisia antamaan keskusyhteisölle kaikki sen vaatimat tiedot ja selvitykset, jotka ovat tarpeen keskusyhteisön valvontatehtävän suorittamiseksi. Luottolaitoslain 141 §:ssä säädetty salassapitovelvollisuus koskee myös keskusyhteisöä.

OP-Keskus osk:lla on oikeus antaa pankilta pyytämänsä tiedot edelleen poliisi- ja syyttäjäviranomaisille.

10.3 Säästöpankkitarkastus

Säästöpankkitarkastus on velvollinen pitämään salassa tiedot, jotka se on saanut säästöpankin, sen tytäryhtiön, niiden asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan tietojen ilmaisemiseen.

Säästöpankkitarkastuksella on oikeus antaa pankilta pyytämänsä tiedot edelleen poliisi- ja syyttäjäviranomaisille rikoksen selvittämiseksi. Säästöpankkitarkastus voi myös antaa tietoja Säästöpankkien Vakuusrahastolle taikka säästöpankkien keskusjärjestölle tai keskusrahallaitokselle.

10.4 Valtion vakuusrahasto

Valtion vakuusrahaston tukitoimien kohteena olevalla pankilla on velvollisuus salassapitovelvollisuuden estämättä antaa vakuusrahastolle sellaisia tietoja, jotka ovat tarpeen sen tehtävien hoitamisessa.

Valtiovarainministeriön on määrättävä yksi tai useampi tarkastaja suorittamaan tukitoimien kohteena olevan tai tukea hakevan pankin erityistarkastus. Erityistarkastusta suorittavalta on samat oikeudet salassa pidettävien tieto-

jen saantiin kuin edellä kohdassa 10.1 on Finanssivalvonnan osalta lausuttu.

10.5 Veroviranomaiset

10.5.1 Yleistä

Veroviranomaisilla on oikeus saada tietoja asiakkaan pankkiasioista verolakeihin sisältyvien säännösten nojalla.

Tietojenantovelvollisuudesta ei ole kaikkia verolakeja koskevaa yleissäännöstä, vaan asiasta on säädetty verolajikohtaisilla säännöksillä, jotka ovat sisällöltään erilaisia.

Tietoja voidaan antaa vain ao. verolain säännöksen oikeuttamassa laajuudessa. Eräänlaisina yleissäännöksinä voidaan pitää verotusmenettelystä annettuun lakiin sisältyviä tietojenantovelvollisuutta koskevia säännöksiä.

Tietojenantovelvollisuutta koskevia säännöksiä ovat valtionveroa, kunnallisveroa, yhteisön tuloveroa, kirkollisveroa ja sairausvakuutusmaksua koskevat verotusmenettelylain 15, 16, 17 ja 19 §:t, perintö- ja lahjaverolain 59 §, arvonlisäverolain 170 §, tullilain 18 §, valmisteverotuslain 64 §:ssä ja korkotulon lähdeverolain 11 §.

Sivullisen yleistä tietojenantovelvollisuutta koskevien verotusmenettelylain säännösten (15 ja 16 §:t) mukaan pankilla on velvollisuus antaa verottajalle tietoja asiakkaan korkotuloista, tileillä olleista varoista sekä asiakkaalle annetuista luotoista sekä tarpeelliset tiedot omaisuuden hoidosta tai säilyttämisestä perimistään maksuista. Lain 17 §:n mukaan rahastoyhtiön on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot verovelvollisten asiakkaidensa sijoitusrahasto-osuuksien määrästä ja lunastetuista sijoitusrahasto-osuuksista.

Tämä yleinen tietojenantovelvollisuus on massaluonteista tietojenantoa, joka on säännöllistä ja toistuvaa ja yleensä vuosittain tapahtuvaa. Tätä tietojenantoa koskevia tarkempia määräyksiä ja rajoituksia on annettu

Verohallituksen päätöksessä yleisestä tietojenantovelvollisuudesta (31.12.2007/1496).

Tämän päätöksen mukaan pankilla on velvollisuus antaa tieto maksamistaan tai välittämistään koroista ja jälkimarkkinahyvityksistä (10 §). Rahastoyhtiön ja henkilöstörahaston on tehtävä ilmoitus maksamistaan suorituksista (11 §). Arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettun arvopaperinvälittäjän on annettava tiedot arvopaperikaupoista ja sijoitusrahaston lunastuksista (14 §). Päätöksen mukaan pankki antaa verohallinnolle myös velkoja koskevia tietoja (28 §). Näitä tietoja ovat mm. yksilöintitiedot velasta, velallisesta ja takaajasta sekä tieto kalenterivuonna maksetun koron määrästä. Pankki antaa verohallinnolle tiedon perimistään jälkimarkkinahyvityksistä (29 §).

Sivullisen erityistä tietojenantovelvollisuutta koskevan verotusmenettelylain 19 §:n on ns. yleissäännös, jonka nojalla veroviranomaisella on laaja tietojensaantioikeus asiakkaan pankkiasioista. Tämä niin sanottu erityinen tietojenantovelvollisuus perustuu aina veroviranomaisen tekemään yksilöityyn tiedusteluun.

Veroviranomaisen on esitettävä tiedustelunsa aina kirjallisesti. Suullisesti, esim. puhelimitse, tehtyyn tiedusteluun pankki ei voi vastata.

Pankkitiedustelun tulee olla asianmukaisesti allekirjoitettu tietojen saamiseen oikeutetun viranomaisen, kuten Verohallituksen, veroviraston, tullihallituksen tai piiritullikamarin puolesta.

Tiedustelun tekemiseen oikeutetut viranomaiset on lueteltu ao. verolain säännöksessä. Esimerkiksi verotusmenettelylain 19 §:ään perustuvan laajan tiedustelun voi tehdä ainoastaan verovirasto tai Verohallitus.

Verohallinnon organisaatiota on viimeksi muutettu verohallintolakiin tehdyillä muutoksilla vuonna 1997. Verohallintoa johtavan verohallituksen alaisina on verovirastoja, joiden lukumäärän ja virka-alueet vahvistaa valtioneuvosto. Konserniverokeskus on verovirasto, jonka toimialueena on koko maa. Lääninverovirastoja ei enää ole, ja mitä muus-

sa lainsäädännössä tai asetuksessa säädetään lääniverovirastosta, tarkoittaa näin verovirastoa.

Veroviraston virka-alue jakaantuu edelleen veropiireihin, joissa kussakin on verotoimisto. Veroviraston työjärjestyksessä on pankkitiedusteluja koskeva päätösvalta voitu määrätä verotoimiston yksittäiselle virkamiehelle. Pankkitiedustelu on kuitenkin tehtävä veroviraston (useassa laissa lausutaan edelleen lääniveroviraston) nimissä, jos laki näin edellyttää, mutta sen allekirjoittajana voi työjärjestyksen perusteella olla verotoimiston virkamies.

Pankkitiedustelun kohdistuminen valtakunnallisen pankin kaikkiin konttoreihin aiheuttaa pankille runsaasti työtä ja kustannuksia. Veroviranomaisen kanssa on tarvittaessa neuvoteltava, saattavatko tiedot vaaditussa laajuudessa olla tarpeen verotuksen toimittamista varten. Jos tiedustelun aiheuttama työmäärä on huomattava, tiedustelu voi vain erityisistä syistä kohdistua useamman kuin yhden talusalueen konttoreihin tai muutoin yli 20:een eri konttoriin.

Runsaasti työtä aiheuttavan pankkitiedustelun asemesta veroviranomaiselle voidaan tarjota mahdollisuutta tarkastamisoikeuden käyttämiseen, ks. kohta 10.5.4.

Viranomaisen asettaa kyselyn vastaamiselle määräajan, jonka puitteissa vastaus on annettava. Määräaikaan voi yleensä neuvotella jatkokaikaa, jos pyydettyjen tietojen määrä tai asian laajuus sitä edellyttää.

10.5.2 Pankkitiedustelun yksilöinti

Veroviranomaisella on oikeus saada tietoja yksilöidyn pankkitiedustelun perusteella. Tiedot annetaan vain kysytyistä asioista. Lähtökohtana on, että kyselyn kohteena oleva asiakas nimetään tiedustelussa.

Verotusmenettelylain 19 §:n ja arvonlisäverolain 170 §:n mukaan sivullinen, kuten pankki, on kuitenkin velvollinen antamaan tietoja toisesta verovelvollisesta muunkin yksilöinnin

kuin nimen perusteella. Mikäli verovelvollista ei voida yksilöidä nimen perusteella, yksilöinti voi tapahtua esim. pankkitilin numeron tai tilitapahtuman perusteella. Yksilöintiä tulisi aina kun se on mahdollista käyttää henkilö- tai Y-tunnusta.

Esimerkiksi pankkitilin numeron perusteella pankki on velvollinen kehotuksesta antamaan tiedot tilinomistajasta, tilitapahtumista ja käyttöoikeuden haltijoista. Yksilöinti voi tapahtua myös esim. velkakirjan numerolla, jolloin pankki on velvollinen ilmoittamaan tuohon velkakirjaan liittyvät pyydetty tiedot, kuten velallisten nimet, velan pääoman ja maksetut korot. Takaajien nimet ilmoitetaan vain, jos niitä nimenomaisesti pyydetään. Vakuuksista ilmoitetaan niiden laatu (kiinnitys, käteispankki, takaus), mutta ei yksilöidä tarkemmin, ellei tietoa nimenomaisesti pyydetä.

Verotusmenettelylain 19 §:n ja arvonlisäverolain 170 §:n mukaan tiedustelun kohteena oleva asia on edelleenkin aina yksilöitävä. Veroviranomaisilla on oltava selvittävänä tietty konkreettinen verotusta koskeva asia tai asiakokonaisuus. Jos tiedustelu on yksilöity muutoin kuin nimen perusteella, siinä on erikseen todettava, ettei kyselyn kohteena olevan henkilön nimeä ole pystytty selvittämään.

Massaluonteisia tietoja ei voida lainkohtien nojalla antaa. Massaluonteinen kysely olisi esimerkiksi sellainen, jossa pyydetäisiin listoja tietyn rahamäärän ylittävistä tai tietyn tilin täyttävistä talletuksista.

Tullilain 69 §, valmisteverotuslain 64 § ja korkotulon lähdeverolain 11 § edellyttävät, että tiedustelun kohteena oleva verovelvollinen nimetään. Pankki on velvollinen näiden säännösten nojalla antamaan tietoja ainoastaan kyselyssä nimetyn henkilön pankkiasioista. Tietojensaantioikeuden edellytyksenä on verotusmenettely lain 19 §:n ja arvonlisäverolain 170 §:n mukaan se, että kysytyt tiedot saattavat olla tarpeen muun verovelvollisen verotusta tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä varten eikä tarpeellisia tietoja ole muutoin saatu.

10.5.3 Tietojenantovelvollisuuden rajoitukset

Pankilla on eräissä tapauksissa velvollisuus kieltäytyä tietojen antamisesta veroviranomaiselle. Kieltäytymisvelvollisuus koskee asiakkaan liike- tai ammattisalaisuuksia koskevia tietoja, joita pankki ei ole velvollinen ilmoittamaan, elleivät erittäin tärkeät syyt vaadi tietojen antamista. Asiakkaan liikesalaisuuden piiriin kuuluvat mm. liikesuhteita ja hinnoittelua koskevat tiedot. Viranomaisen on tarvittaessa osoitettava erittäin tärkeiden syiden olemassaolo. Erittäin tärkeänä syynä voidaan pitää esim. perusteltua epäilyä veropetoksen tai kirjanpitorikoksen olemassaolosta.

Tietojenantoa koskevien eri verolakien säännösten mukaan asiakkaan taloudellista asemaa koskeva tieto on kuitenkin aina annettava veroviranomaiselle. Tällaisia tietoja ovat esim. tilien saldotiedot, tilitapahtumat, tilille maksetut erääntyneet korot, luottojen määrät, luottojen vakuudet, muut vastuutiedot ja tiedot arvopaperisäilytyksistä.

10.5.4 Veroviranomaisen tarkastamisoikeus

Veroviranomaiset voivat saada tietoja myös käyttämällä tarkastamis- ja tarkastuttamisoikeuttaan. Verotusmenettelylain 23 §:n mukaan Verohallituksella ja verovirastolla on oikeus tarkastaa kaikki ne asiakirjat, joista sanotuissa säännöksissä tarkoitettuja tietoja voi olla saatavissa.

Vastaava tarkastamisoikeutta koskeva säännös on arvonlisäverolain 170 §:ssä, tullilain 18 §:ssä ja valmisteverotuslain 64 §:ssä. Korkotulon lähdeveronlain 11 §:n mukaan koron maksajan on veroviraston asianomaisen virkamiehen kehotuksesta esitettävä korkotulon lähdeveron valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja muu tarpeellinen selvitys.

Varainsiirtoverolain 32 § mukaan verovirastolle on vaadittaessa esitettävä varainsiirtoveron valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja muu tarpeellinen selvitys.

Verotarkastajilla on säännösten nojalla oikeus saada nähtäväkseen pankissa olemassa oleva, tarkastuksen kannalta tarpeellinen asiakirja-aineisto. Pankki ei tee tarkastusta varten uusia listauksia, yhteenvetoja tai muuta uutta aineistoa.

Tietojen saantioikeus, tarkastamis- ja tarkastuttamisoikeus on vain laissa mainitulla veroviranomaisella.

Tarkastuksen toimittaminen ei edellytä ensin suoritettua kirjallista tiedustelua, vaan tarkastusta voidaan käyttää ensisijaisena tietojensaantikeinona. Viranomaisen on esitettävä asianmukainen valtuutensa ja yksilöitävä tarkastuksen kohde ja laajuus niin kuin kirjallisessa tiedustelussa.

10.5.5 Vertailutietotarkastus

Verotusmenettelylain 21 §:n ja arvonlisäverolain 169 a §:n mukaan tarkastus voidaan toimittaa myös yksinomaan siinä tarkoituksessa, että kerätään tietoja, joita voidaan käyttää muun verovelvollisen verotuksessa (vertailutietotarkastus). Vertailutietotarkastusta ei kuitenkaan voida suorittaa luottolaitoslaissa tarkoitettussa toimiluvan saaneessa luottolaitoksessa eikä ulkomaisen luottolaitoksen toimiluvan saaneessa sivukonttorissa. Luottolaitokseen kohdistuvassa tarkastuksessa esiin tulleita tietoja voidaan kuitenkin käyttää muun verovelvollisen verotuksessa.

Verotusmenettelylain 21 §:ssä ja arvonlisäverolain 169 a §:ssä tarkoitettujen tarkastusten yhteydessä esiin tulleita tietoja voidaan säännösten mukaan kuitenkin käyttää hyväksi muun verovelvollisen verotuksessa.

Tietojen hyväksikäyttöoikeus koskee vain tarkastuksessa esille tulleita yksittäisiä verovelvollisia koskevia tietoja.

Pankin omaan toimintaan kohdistuvan tarkastuksen yhteydessä pyydettyjen asiakirjojen tulee liittyä pankin omaan verotukseen tai sellaisiin veroihin ja maksuihin, joiden suorittamisesta tai perimisestä pankki lain mukaan on vastuussa. Esittämispyyntö ei saa kohdis-

tua pelkästään asiakkaan verotukseen vaikuttavaan asiakirjaan.

10.5.6 Vieraan valtion verotus

Pankki ei yleensä ole velvollinen antamaan tietoja toisen valtion verotusta varten.

Pohjoismaiden välisen virka-avusta veroasioissa tehdyn sopimuksen nojalla suomalainen pankki kuitenkin on velvollinen antamaan tietoja toisen Pohjoismaan verotusta varten. Toisen Pohjoismaan veroviranomaisella on oikeus saada tietoja asiakkaan pankkiasioista Suomessa voimassa olevien tietojenanto-sääntöjen rajoissa. Pankilla on siten velvollisuus antaa tietoja toisen Pohjoismaan verotusta varten vain samassa laajuudessa ja samoin edellytyksin kuin sillä on velvollisuus antaa tietoja Suomen veroviranomaisille.

Huhtikuun alussa 1995 on tullut voimaan OECD:n ja Euroopan neuvoston veroasioissa annettavaa keskinäistä virka-apua koskeva yleissopimus. Vuoden 2008 lopussa sopimuksen piirissä olivat Alankomaat, Azerbaidzhan, Belgia, Islanti, Iso-Britannia, Italia, Puola, Ranska, Ruotsi, Norja, Tanska, Suomi ja Yhdysvallat. Sopimuksen tarkoittama virka-apu käsittää mm. verotarkastusten muodossa tapahtuvan tietojenvaihdon veroviranomaisten välillä.

Vieraan valtion veroviranomaisen pankkietustelu toimitetaan aina virka-aputeitse Suomen veroviranomaisen kautta eli pyyntö tulee aina Suomen verohallinnosta, jonne myös vastaus toimitetaan.

10.5.7 Sovellettavia säännöksiä

Verotusmenettelylaki 15 ja 16 §

Verotusmenettelylain 15 §:n perusteella jokaisen on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot maksamistaan tai välittämistään rahanarvoisista suorituksista, niiden saajista ja suoritusten perusteista. Pankin on säännöksen nojalla toimitettava tiedot

maksetusta, veronalaisesta korosta ja tilillä olleista varoista.

Verotusmenettelylain 16 §:n perusteella luotto- tai rahoituslaitoksen on toimitettava verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot verovelvolliselle annetusta lainasta, sen käytötarkoituksesta, pääomasta ja lainasta maksetusta korosta.

Lainkohtien nojalla pankki ei ole velvollinen antamaan muita kuin lainkohdissa mainittuja tietoja. Esim. tietoja lainojen vakuuksista tai tilin käyttöoikeuden haltijoista ei voida näiden lainkohtien nojalla antaa. Verohallitus on päätöksellään yleisestä tietojenantovelvollisuudesta (31.12.2007/1496) antanut tarkempia säännöksiä tietojenantovelvollisuuden sisällyttämisestä.

Verotusmenettelylaki 19 §

Verotusmenettelylain 19 §:n nojalla jokaisen on annettava Verohallituksen tai veroviraston kehotuksesta nimen, pankkitilin numeron, tilitapahtuman tai muun vastaavan yksilöinnin perusteella tietoja, jotka saattavat olla tarpeen muun verovelvollisen verotusta tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä varten ja jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, jollei hänellä lain mukaan ole oikeutta kieltäytyä todistamasta asiasta. Verotukseen vaikuttavia, taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

Pankin on annettava tilien saldotiedot muiltakin ajankohdilta kuin vuoden vaihteesta.

Tiedot annetaan niin pitkältä ajalta kuin veroviranomainen vaatii, mikäli tiedot ovat pankissa saatavilla. Pankilla ei ole oikeutta kieltäytyä tietojen antamisesta esim. sillä perusteella, että aika jälkiverotuksen toimittamiseen on päättynyt.

Pankkietustelujen yksilöintiä ja tietojensaannin edellytyksiä on käsitelty edellä kohdissa 10.5.2 ja 10.5.3.

Ennakkoperintälaki 32 §

Ennakkoperintälain 32 §:n perusteella suorituksen maksajan on maksuvuoden aikana annettava maksamistaan suorituksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä Verohallituksen kaavan mukainen valvontailmoitus verovirastolle. Yleisestä tiedonantovelvollisuudesta annetun Verohallituksen päätöksen 42 §:n perusteella suorituksen maksajan on annettava verotoimistolle Verohallituksen kaavan mukainen vuosi-ilmoitus verotusmenettelylain 3 luvussa tarkoitetuista tiedoista viimeistään maksuvuotta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Perintö- ja lahjaverolaki 59 §

Perintö- ja lahjaverolain 59 §:n mukaan perintö- ja lahjaverotuksessa noudatetaan veroviranomaisen tietojensaantioikeuden osalta soveltuvin osin verotusmenettelylain 3 luvun säännöksiä.

Yksilöidyn kirjallisen tiedustelun perusteella pankki on siten velvollinen antamaan tietoja, jotka saattavat olla tarpeen perintö- ja lahjaverotuksen toimittamista varten. Tietoja voidaan antaa esim. korkotuloista, tilillä olleista varoista ja asiakkaan luotoista.

Korkotulon lähdeverolaki 11 §

Verotusmenettelystä annetun lain mukainen verovelvollisen ilmoittamisvelvollisuus ei koske sitä korkotuloa, josta on suoritettava lähdevero, eikä sitä pääomaa, josta korko maksetaan. Veroviraston asianomaisen virkamiehen kehotuksesta korkotulon maksajan on esitettävä korkotulon lähdeveron valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja muu tarpeellinen selvitys. Verovirastolle on annettava vuosittain tiedot lähdeveron piiriin kuuluvista koroista ja niistä peritystä lähdeverosta sekä Veroviraston kehotuksesta tiedot niistä verovelvollisista, joiden saamista lähdeverolain alaisista koroista ei ole peritty lähdeveroa, samoin kuin heille maksetuista koroista.

Korkotulon lähdeverolain 11 §:n nojalla korkotulon lähdeveron perimiseen velvollisen

koron maksajan on annettava veroviraston kehotuksesta sellaisia tietyn verovelvollisen verotusta, verotarkastusta tai verotusta koskevaa muutoksenhakuasiaa varten tarpeellisia tietoja, jotka selviävät koron maksajalla olevista asiakirjoista tai jotka muutoin ovat tämän hallussa.

Korkotulon lähdeveron alaisista pankkitalletuksista ja joukkovelkakirjalainoista tai niille maksetuista koroista koronmaksaja ei omaloitteisesti anna yksilöityjä tietoja veroviranomaiselle.

Arvonlisäverolaki 170 §

Säännöksen sanamuoto vastaa verotusmenettelylain 19 §:ää.

Arvonlisäverolain 170 §:ään perustuvan tiedustelun johdosta pankki ei voi antaa asiakkaan luottojen määrää tai vakuuksia koskevia tietoja, ellei erityistä syytä ole.

Valmisteverotuslaki 64 §

Valmisteverotuslain 64 §:n mukaan jokaisen on asianomaisen veroviranomaisen kirjallisesta kehotuksesta määräajassa annettava sellaisia toisen verotusta tai siitä johtanutta valitusasiaa varten tarpeellisia toista koskevia tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista tai muutoin ovat hänen tiedossaan, mikäli ne eivät koske asiaa, josta hänellä lain mukaan on oikeus kieltäytyä todistamasta.

Tullilaki 18 §

Tullilain 18 §:n mukaan jokaisen on tullihallituksen asianomaisen virkamiehen tai piiritullikamarin kehotuksesta määräajassa annettavia sellaisia toisen tulliverotusta tai siitä johtuvaa valitusasiaa varten tarpeellisia toista koskevia tietoja, jotka selviävät hänen hallussaan olevista asiakirjoista, mikäli ne eivät koske asiaa, josta hänellä on lain mukaan oikeus kieltäytyä todistamasta. Toisen taloudellista asemaa koskevia tietoja ei kuitenkaan saa kieltäytyä antamasta.

Varainsiirtoverolaki 32 §

Verotoimistolle on vaadittaessa esitettävä valvontaa varten tarvittavat asiakirjat ja muu tarpeellinen selvitys.

10.6 Suomen Pankki

Suomen Pankilla on Suomen Pankista annetun lain 26 §:n mukaan oikeus saada pankilta kaikki ne ilmoitukset, selvitykset ja muut tiedot, jotka ovat tarpeen Suomen Pankin laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi.

Lisäksi valuuttalain 6 §:n mukaan pankin on annettava Suomen Pankille sen vaatimuksesta kaikki ne ilmoitukset, selvitykset ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen valuuttalain tai sen nojalla annettujen määräysten tai lupien ehtojen noudattamisen valvomiseksi.

Lisäksi Suomen Pankilla on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä.

10.7 Poliisiviranomaiset

10.7.1 Rikoksen estämistä tai selvittämistä koskeva tiedustelu

Luottolaitoslain ja poliisilain mukaan pankilla on velvollisuus antaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja poliisille rikoksen estämiseksi ja selvittämiseksi. Lisäksi poliisiviranomaisilla on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä. Tiedustelu tehdään Euroclear Finland Oy:lle, joka antaa vastauksen siltä osin kuin sillä on vastaukseen tarvittavat tiedot. Muilta osin, esim. historiatietojen osalta Euroclear Finland Oy ohjaa tiedustelun pankin vastattavaksi.

Pankkiin kirjeitse tai telefaksilla toimitetun kirjallisen pankkitiedustelun tulee olla päällystään kuuluvan poliisimiehen allekirjoittama (poliisilaki 36 §). Päällystään kuuluvat poliisimiehet, jotka on lueteltu poliisiasetuksen 1 §:ssä, käyvät ilmi seuraavassa kappaleessa olevasta luettelosta.

Pankkiin lähetetyn tiedustelun voi allekirjoittaa poliisin ylijohdossa poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, koulutuspäällikkö sekä poliisitarkastaja, ylikomisario ja komisario, poliisin lääninjohdossa lääninpoliisijohtaja, lääninpoliisiylitarkastaja, lääninylitarkastaja, lääninkomisario ja komisario, keskusrikospoliisissa keskusrikospoliisin päällikkö, apulaispäällikkö, toimistopäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario ja rikoskomisario, suojelupoliisissa suojelupoliisin päällikkö, apulaispäällikkö, osastopäällikkö, ylitarkastaja ja tarkastaja, liikkuvassa poliisissa liikkuvan poliisin päällikkö, apulaispäällikkö, liikennepoliisitarkastaja, hallintopäällikkö, ylikomisario ja komisario, poliisioppilaitoksissa poliisikoulun johtaja, ylikomisario, komisario ja poliisipäällystön virkatutkinnon taikka poliisipäällystön tutkinnon suorittanut opettaja, paikallispoliisissa poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, nimismies, hallinto-osaston johtaja, lupapalvelutoimiston toimistonjohtaja, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario.

Pankkitiedustelun voi tehdä myös puolustusvoimien pääesikunnan tutkintaosaston päällikkö ja puolustusvoimien sotilaslakimies puolustusvoimien poliisitehtäviä suorittaessaan.

Kirjallisesta pankkitiedustelusta tulee ilmetä tiedustelun syy ja pyydyt tiedot.

Poliisilain 2 §:n mukaan poliisin toimenpiteet on suoritettava aiheuttamatta suurempaa vahinkoa ja haittaa kuin on välttämätöntä tehtävän suorittamiseksi. Jos pankkitiedusteluun vastaaminen pyydytyssä ajassa aiheuttaisi poikkeuksellisia järjestelyjä tai kohtuuttomia kustannuksia, tiedustelun lähettäneen poliisiyksikön kanssa voidaan neuvotella tiedustelun rajaamisesta tai pankille aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Pankki ei yleensä ole velvollinen antamaan tietoja toisen valtion poliisiviranomaiselle. Vieraan valtion poliisiviranomaisen pankkitiedustelu toimitetaan aina virka-apuiteitse Suomen poliisiviranomaisen kautta. Pankki ei

siis saa antaa tietoja suoraan vieraan valtion poliisiviranomaiselle, vaan tiedot annetaan Suomen poliisiviranomaiselle, joka luovuttaa tiedot edelleen vieraan valtion poliisiviranomaiselle.

10.7.2 Pankkiin kohdistunut rikos

Mikäli poliisin tutkittavana on pankkiin kohdistunut rikos, josta pankki on tehnyt rikosilmoituksen tai jossa pankki on asianomistajana, pankin tulee antaa poliisille kaikki hallussaan oleva tieto, joka on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

Jos pankkiin kohdistunut rikos on virallisen syytteen alainen ja poliisi tutkii rikosta jonkun muun kuin pankin aloitteesta, pankin tulee antaa poliisille kaikki hallussaan oleva tieto, joka on välttämätöntä rikoksen selvittämiseksi.

10.7.3 Hukkaamiskielto ja vakuustakavarikko

Hukkaamiskieltoa ja vakuustakavarikkoa koskevat määräykset ovat pakkokeinolain 3 luvussa.

Rikoksella aiheutetun vahingon korvaamisen ja menetettäväksi tuomittavan rahamäärän maksamisen vakuudeksi voidaan rikoksesta epäillyn omaisuutta tai sen omaisuutta, joka voidaan tuomita menettämään valtiolle omaisuutta, panna hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon. Toimenpiteestä päättää tuomioistuin ja täytäntöönpanosta huolehtivat ulosottoviranomaiset.

Päätöksen väliaikaistoimenpiteestä voi tehdä asianomainen syyttäjä tai tutkinnanjohtaja, joka myös huolehtii väliaikaistoimenpiteiden tiedoksi saattamisesta. Tutkinnanjohtajana voi olla joko pidättämiseen oikeutettu virkamies (ks. 10.7.4) tai erityisestä syystä rikosylikonstaapeli tai ylikonstaapeli.

Pantaessa pankin hallussa olevaa omaisuutta hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon, omaisuuden yksilöinnissä noudatetaan ulosottoviranomaisia koskevassa kohdassa 10.10 kerrottuja periaatteita.

10.7.4 Takavarikko

Takavarikosta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies tai tuomioistuin. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n mukaan poliisissa poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, poliisitarkastaja, lääninpoliisijohtaja, lääninpoliisiylitarkastaja, lääninylikomisario, lääninkomisario, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, nimismies, keskusrikospoliisin päällikkö, apulaispäällikkö ja toimistopäällikkö, suojelupoliisin päällikkö, esitutkintatehtäviin määrätty apulaispäällikkö, esitutkintatehtäviin määrätty osastopäällikkö ja esitutkintatehtäviin määrätty ylitarkastaja, liikkuvan poliisin päällikkö, apulaispäällikkö ja liikennepoliisitarkastaja, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario.

Jos edellä mainittu virkamies kotietsinnän yhteydessä tai tuomioistuin on antanut määräyksen pankin hallussa olevaan asiakirjaan kohdistuvan takavarikon toimittamisesta, asiakirja luovutetaan viranomaisille määräyksen mukaisesti alkuperäisenä. Toimitetusta takavarikosta laaditaan takavarikkopöytäkirja, johon haltuun otettu omaisuus yksilöidään. Poliisin tulee antaa pankille todistus takavarikon toimittamisesta. Takavarikkomääräyksessä ja pöytäkirjassa omaisuuden tulee olla niin tarkasti yksilöity, ettei voi syntyä epäilystä, mitä omaisuutta takavarikko koskee.

10.7.5 Tietojen antaminen poliisitutkintaa varten

Poliisilain mukaan poliisilla on oikeus saada poliisitutkinnassa tarvittavia tietoja, jos tärkeä julkinen tai yksityinen etu sitä vaatii. Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. Tietoja voidaan antaa esimerkiksi liiketoimintakiellon määräämistä, kuolemansyyn tutkintaa ja katoamistapauksien selvittämistä varten.

Poliisitutkintaa varten tarvittavia tietoja koskevan kirjallisen tiedustelun tulee olla edellä

kohdassa 10.7.1 tarkoitetun virkamiehen allekirjoittama.

Kirjallisesta tiedustelusta tulee ilmetä tiedustelun syy ja pyydytyt tiedot.

10.7.6 Rahanpesun selvittelykeskus

Pankin on rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain (503/2008) 23 ja 24 §:n mukaan viipymättä ilmoitettava keskusrikospoliisin yhteydessä toimivalle rahanpesun selvittelykeskukselle epäilyttävästä liiketoimesta tai terrorismin rahoittamisen epäilystä. Ilmoitus tulee tehdä pääsääntöisesti sähköisesti. Lisäksi selvittelykeskukselle on annettava maksutta kaikki tarpeelliset tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi. Ilmoituksen tekemisestä, tietojen luovuttamisesta ja luovutettavien tietojen sisällöstä on annettu kussakin pankissa erilliset ohjeet.

Ilmoituksesta ei saa antaa tietoa sille, johon epäily kohdistuu eikä muulle henkilölle.

Lain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti ja ilmoituksesta tiedon antaminen on säädetty rangaistavaksi.

10.7.7 Kansainväliset finanssipakotteet

YK:n ja EU:n ministerineuvoston päätökset kansainvälisistä finanssipakotteista pannaan täytäntöön EU:n asetuksilla, jotka ovat suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä kaikissa EU:n jäsenmaissa. Asetusten tarkoittamien henkilöiden, järjestöjen tai yhteisöjen varat tulee jäädyttää ilman erillistä viranomaispäätöstä ja rahoituslaitosten ja muiden yhteisöjen tulee ryhtyä pakotteiden edellyttämiin toimiin. Varojen luovuttaminen asetuksissa mainituille tahoille suoraan tai epäsuorasti on kiellettyä.

Finanssivalvonta lähettää tiedon uusista pakotteista sähköisesti pankkien edustajille. Pankkien tulee tarkistaa, löytyykö niiden asiakas- tai osuudenomistajarekistereistä, arvo-osuustileiltä, muista rekistereistä tai tapahtumätiedostoista asetuksessa lueteltujen henkilöiden, yhteisöjen tai järjestöjen jäädytettä-

väksi määrättyjä varoja tai muita taloudellisia resursseja. Pankkien on ilmoitettava löytämistään jäädytettäväksi määrättyistä varoista KRP:n rahanpesun selvittelykeskukselle ja ulkoasiainministeriölle. Pankilla on oikeus verratessaan finanssipakotteiden kohteena olevien tietoja hallussaan oleviin tietoihin olla yhteydessä KRP:iin tai ulkoasiainministeriöön sen varmistamiseksi, vastaako pankin hallussa oleva tieto finanssipakotetietoja.

10.8 Syyttäjä-, tulli- ja rajavartiolaitoksen omaiset

Luottolaitoslain mukaan pankilla on velvollisuus antaa pankkialaisuuden piiriin kuuluvia tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi.

Esitutkintaviranomaisia ovat poliisin lisäksi tulli- ja rajavartiolaitoksen pidättämiseen oikeutetut virkamiehet (pakkokeinolaki 1 luku 6 § ja 4 luku 5 §). Poliisin tiedonsaantioikeutta on käsitelty edellä kohdassa 10.7.

Lisäksi syyttäjä-, tulli- ja rajavartiolaitoksen omaisilla on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä. Tiedustelu tehdään Euroclear Finland Oy:lle, joka antaa vastauksen siltä osin kuin sillä on vastukseen tarvittavat tiedot. Muilta osin, esim. historiatietojen osalta Euroclear Finland Oy ohjaa tiedustelun pankin vastattavaksi.

Pankkiin lähetetyn tiedustelun tulee olla tullilain 43 §:n mukaan pidättämiseen oikeutetun tullimiehen tai rajavartiolaitoksen 6 luvun 41 §:n mukaan pidättämiseen oikeutetun virkamiehen taikka tutkinnanjohtajan allekirjoittama.

Pidättämiseen oikeutetut virkamiehet, jotka on lueteltu pakkokeinolain 1 luvun 6 §:ssä, ilmevät seuraavasta listasta:

Pankkiin lähetetyn tiedustelun allekirjoittaa

- 1) virallinen syyttäjä;
- 2) Tullihallituksen valvontaosaston päällikkö ja valvontaosaston tullirikostorjunnasta vas-

taavien yksiköiden päälliköt sekä tullipiirin ja sen valvonnan päälliköt sekä tulliyli tarkastaja, jonka Tullihallituksen valvontaosaston tai tullipiirin päällikkö on määrännyt tutkinnanjohtajaksi sekä mahdollinen muu tullimies, jolle on annettu oikeus pankkitiedustelun tekemiseen (viimeksi mainituista saa tietoa ao. tullipiiristä); tai

3) rajavartiolaitoksen päällikkö ja apulaispäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan raja- ja meriosaston osastopäällikkö, rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellisen osaston osastopäällikkö, toimistopäällikkö ja ylitarkastaja, rajavartioston ja merivartioston komentaja ja apulaiskomentaja, rajavartioston ja merivartioston rajatoimiston ja meritoimiston päällikkö sekä rajatarkastusosaston päällikkö ja varapäällikkö sekä rajavartiomies, joka on määrätty asiaan tutkinnanjohtajaksi.

Kirjallisesta tiedustelusta tulee ilmetä tiedustelun syy ja pyydytyt tiedot.

10.9 Konkurssiasiamies

Konkurssipesien hallinnon valvonnasta annetun lain mukaan konkurssiasiamiehellä on samanlainen oikeus kuin velallisella tai konkurssipesällä (konkurssipesänhoitajalla) saada pankista tietoja konkurssivelallisen tai konkurssipesän pankkitileistä, maksuliikenteestä sekä rahoitusta koskevista sopimuksista ja sitoumuksista. Konkurssiasiamiehellä on siten oikeus saada pankista konkurssivelallista ja konkurssipesää koskevia tietoja edellä kohdissa 8.13 ja 8.14 mainitun mukaisesti.

Mikäli tietoja pyytää konkurssiasiamiehen pyynnöstä joku muu kuin konkurssiasiamies itse tai hänen alaisensa virkamies, hänen on osoitettava valtuutensa tietojen saantiin.

Lisäksi konkurssiasiamiehellä on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä.

10.10 Ulosottoviranomaiset

Mitä jäljempänä lausutaan ulosottomiehen oikeudesta saada tietoja, sovelletaan myös avustavaan ulosottomieheen.

10.10.1 Yleistä

Ulosottomiehellä on ulosottokaaren 3 luvun 64 – 66 §:n mukaan varsin laaja oikeus saada pankista tietoja pankkisalaisuuden estämättä. Ulosottomiehen pyytämien tietojen tulee olla välttämättömiä täytäntöönpanoa varten. Täytäntöönpano on vireillä siitä asti, kun se tulee ulosottomiehelle, kunnes ulosotossa oleva saatava on peritty kokonaan tai turvaamistoimi on lakannut olemasta voimassa. Ulosottomiehen tietojensaanti ei siten edellytä ulosmittauksen tekemistä. Täytäntöönpanoasialla tarkoitetaan sekä ulosmittaamista että turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa. Pankkitiedustelun yhteydessä ulosottoviranomainen voi pyytää väliaikaistoimenpidettä eli käytännössä varojen jäädyttämistä.

Ulosottokaaren mukaan velallinen on itse velvollinen antamaan ulosottomiehelle ulosmittausta varten tarpeelliset tiedot. Ulosottomiehellä on oikeus saada pankista asiakasta koskevia tietoja silloin, kun velallisen ulosottomiehelle antamia tietoja ei voida pitää luotettavina (esim. velallista epäillään ulosoton välttelystä tai velallista ei tavata).

Ulosottomies voi lähettää pankkitiedustelun pankille kirjeitse, faksilla tai teknisen käyttöyhteyden välityksellä. Kirjallisen tiedustelun tulee olla ulosottomiehen (kihlakunnanvoudi tai kihlakunnanulosottomies) tai kihlakunnanvoudin määräämän virkamiehen allekirjoittama ja siinä tulee yksilöidä, mitä tietoja (esim. tieto talletuksen saldosta tai pankissa olevasta tallelokerosta) ulosottomies pyytää pankilta. Ulosottomies tekee tiedustelun virkavastuullaan, joten pankki voi vastata kirjalliseen pankkitiedusteluun tarvitsematta selvittää esim. sitä, onko täytäntöönpano vireillä. Ulosottomiehellä on oikeus saada säädetyt tiedot, vaikka samalla paljastuu tietoja myös ulkopuolisen taloudellisesta asemasta, jollei tietoja ole muulla tavoin saatavissa. Näin voi käydä,

jos velallisella on esimerkiksi käyttöoikeus toisen pankkitiliin. Käyttöoikeustilin maksuliikettä tiedusteltaessa saattaa paljastua myös tilinomistajan tilitietoja.

Ulosottomiehellä on oikeus saada tietoja ainoastaan yksittäisissä ulosottoasioissa. Ulosottomiehen tulee allekirjoittamassaan kirjallisessa pankkitiedustelussa yksilöidä henkilö ilmoittamalla henkilön nimi ja henkilötunnus sekä yhteisö ilmoittamalla yhteisön nimi ja rekisterinumero tai Y-tunnus. Jollei henkilöllä ole henkilötunnusta, ulosottomiehen tulee ilmoittaa syntymäaika. Samassa kirjallisessa pankkitiedustelussa voidaan kysyä tietoja kuitenkin useasta edellä mainitulla tavalla yksilöidystä asiakkaasta. Pankki vastaa ulosottomiehen tekemään kirjalliseen kyselyyn kirjallisesti.

Ulosottomies voi asettaa vastauksen antamiselle määräajan. Jos asetettu määräaika on liian lyhyt, pankin tulee ottaa yhteyttä ulosottomieheen sopiakseen määräajan pidentämisestä.

Pankki ei saa ilmaista ulosottomiehen tekemää pankkitiedustelua asiakkaalle. Tehdystä ulosmittauksesta tai muusta täytäntöönpanotoimesta voidaan antaa tiedot asiakkaalle.

10.10.2 Tiedustelun kohteena oleva omaisuus

Pankissa oleva velalliselle kuuluva omaisuus

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko pankilla velalliselle kuuluvaa omaisuutta hallussaan tai muutoin määräysvallassaan ja mitä laatua omaisuus on. Jäljempänä käydään läpi niitä tavanomaisimpia tapauksia, joissa ulosottomies tiedustelee asiakkaan tietoja pankista.

Tallelokero ja suljettu säilytys

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko asiakkaalla pankissa tallelokero tai suljettu säilytys taikka käyttöoikeus sellaiseen. Pankki ilmoittaa myönteisessä tapauksessa ulosottomiehelle, että asiakkaalla on pankissa

tallelokero tai suljettu säilytys sekä konttorin nimen. Pankilla ei kuitenkaan ole oikeutta avata tallelokeroa tai suljettua säilytystä. Ulosottomiehellä on oikeus omalla virkavastuullaan avata tallelokero tai suljettu säilytys.

Arvopaperisäilytys (avoin säilytys)

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko asiakkaalla pankissa varoja arvopaperisäilytyksessä ja se, minkälaisia varoja säilytyksessä on.

Arvo-osuudet

Ulosottoviranomaiset saavat tiedot arvo-osuuksista ensisijaisesti Euroclear Finland Oy:ltä. Niiltä osin kuin tietoja ei saada sieltä, Euroclear Finland Oy ohjaa tiedustelun tilinhoitajayhteisön (pankin) kirjaustoiminnan hoitajalle (entinen arvo-osuusrekisterin hoitaja), jolla on oikeus antaa ulosottomiehelle tietoja arvo-osuustilistä. Jos ulosottomies pyytää pankilta tietoja arvo-osuustilistä, tiedustelu tulee ohjata pankin sisäisin toimin kirjaustoiminnan hoitajalle.

Pantti

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko pankilla vakuutena velallisen omaisuutta. Jos pantti on velallisen antama, pankki voi ilmoittaa vakuutena olevan omaisuuden laadun (esim. x-nimisen asunto-osakeyhtiön osakkeiden numerot) ja panttia rasittavan pankin saatavan määrän ja laadun. Jos ulosottovelallinen on antanut pantin muun henkilön velasta, pankki saa ilmoittaa ulosottomiehelle panttia rasittavan vastuun määrän, muttei päävelallisen nimeä.

Talletus ja tilitapahtumat

Kun ulosottomies tiedustelee pankista, onko ulosottovelallisella pankissa talletus, pankin tulee ilmoittaa myönteisessä tapauksessa saatavan peruste (esim. talletussopimus) ja tili-numero sekä onko vastakirjan tai talletustodistuksen esittäminen tilin käytön edellytys sekä tilillä olevien varojen määrä.

Tieto velallisena olevan henkilön omista tilitapahtumista ja velallisena olevan henkilön käyttöoikeuksista muiden tilinomistajien tileihin annetaan vain, jos niitä on nimenomaisesti pyydetty. Jos ulosottomies tiedustelee velallisena olevan henkilön käyttöoikeuksista muiden tilinomistajien tileihin, pankki ilmoittaa vastauksessaan käyttöoikeustilin tilinumeron ja tilinomistajan nimen. Käyttöoikeustilin saldo ja tilitapahtumat ilmoitetaan vain, jos sitä on erikseen tiedusteltu.

Sen sijaan pankki ei ole velalliseen kohdistuvan tiedustelun yhteydessä oikeutettu ilmoittamaan muiden käyttöoikeuksia velallisen omiin tileihin.

Velallisen muu saatava pankilta

Ulosottomiehellä on oikeus saada pankista tieto, onko velallisella pankilta jokin muu saatava ja mikä saatavan peruste ja määrä on.

Velallisen ja pankin välinen tai velallisen hyväksi tehty sopimus tai järjestely

Ulosottomiehellä on oikeus saada tieto siitä, onko pankki sopijapuolena tehnyt ulosottovelallisen tai sivullisen kanssa sellaisen sopimuksen tai järjestelyn, jolla saattaa olla merkitystä etsittäessä velallisen ulosmittauskelpoista varallisuutta, ja mikä sopimuksen tai järjestelyn lähempi sisältö on. Ulosottomiehen tulee yksilöidä, minkälaisuista sopimusta tiedustelu koskee.

Pankin tulee vastauksessaan selvittää ulosottomiehelle lyhyesti tehdyn sopimuksen sisältö ja se, onko asiakkaalle tulossa sopimuksen perusteella varojen vastauksen antamishetkellä.

Sivullista koskeva tiedustelu

Koska myös muulle henkilölle kuin velalliselle kuuluvaa omaisuutta voidaan tietyissä tilanteissa ulosmitata, ulosottomiehen tiedustelu voi koskea myös sivullista, joka tulee tiedustelussa yksilöidä. Näin on silloin, jos on perusteltu syy epäillä, että velallinen ilmeisesti käyttää keinotekoisia järjestelyjä ulosoton välttämiseksi, esimerkiksi hoitamalla henkilö-

kohtaista rahaliikennettä jonkun läheisen henkilön, yrityksen tai muun sivullisen pankkitilin kautta, taikka omaisuuden pitämiseksi velkojien ulottumattomissa, esimerkiksi pitämällä varojaan sivullisen nimissä. Ulosottomiehellä on oikeus perustellusta syystä saada sivullisesta samat tiedot kuin velallisesta, myös sivullisen käyttöoikeudet muiden tileihin. Sen sijaan pankki ei ole sivulliseen kohdistuvan tiedustelun yhteydessä oikeutettu ilmoittamaan muiden käyttöoikeuksia sivullisen omiin tileihin.

10.10.3 Turvaamistoimen täytäntöönpano

Jos ulosottomies on täytäntöön panemassa oikeudenkäymiskaaren 7 luvun säännösten nojalla määrättyä turvaamistoimenpidettä (esim. takavarikkoa), ulosottomiehellä on turvaamistoimenpiteen täytäntöönpanoa varten oikeus saada tietoja edellä kohdassa 10.10.1 lausutun mukaisesti.

10.11 Rahankeräyksiä valvovat viranomaiset

Rahankeräyslain mukaan keräysluvan saajan on avattava kutakin rahankeräystä varten erilliset pankkitilit. Sisäasiainministeriöllä, Etelä-Suomen lääninhallituksella ja kihlakunnan poliisilaitoksella on oikeus saada rahankeräysten toimeenpanemiseen välittömästi liittyviä tietoja ja rahankeräysten toimeenpanon valvonnassa tarpeellisia tietoja pankkisalaisuuden estämättä pankilta, jossa rahankeräystili tai keräysluvan saajan muu pankkitili on.

10.12 Muut viranomaiset

10.12.1 Tietosuojaviranomaiset

Tietosuojaviranomaisten tehtäviin kuuluu tietosuojalainsäädännön mukaan valvoa tietosuojaa henkilötietojen käsittelyn osalta.

Tietojenantovelvollisuus

Pankin on annettava tietosuojavaltuutetulle tiedot käsiteltävistä henkilötiedoista sekä kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden valvonnassa.

Tietosuojalautakunnalla on vastaava oikeus sen käsiteltävissä asioissa.

Henkilötietoja on mm. pankin asiakasrekisterissä. Tietosuojalainsäädännön tarkoittamilla henkilötiedoilla tarkoitetaan luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteita kuvaavia merkintöjä, jotka voidaan tunnistaa tiettyä luonnollista henkilöä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskevaksi.

Tarkastusoikeus

Tietosuojavaltuutetulla on oikeus tarkastaa pankin henkilökistereitä. Hän voi käyttää tarkastuksessa asiantuntijoita.

Tarkastusta varten tietosuojavaltuutetulla ja asiantuntijalla on oikeus päästä pankin tai sen käyttämän palveluyrityksen toimitiloihin, joissa henkilötietoja käsitellään tai henkilökistereitä pidetään.

Tietosuojavaltuutetulla ja asiantuntijalla on oikeus saada käyttöönsä tarkastuksessa tarvittavat tiedot ja laitteet. Tarkastus on toimitettava niin, että siitä ei aiheudu rekisterinpitäjälle tarpeettomasti haittaa eikä kustannuksia.

Tarkastussalaisuus

Tietosuojavaltuutettu, tietosuojavaltuutetun toimistossa työskentelevä, asiantuntija, tietosuojalautakunnan jäsen tai sihteeri ei saa sivulliselle luvattomasti paljastaa eikä käyttää yksityiseksi hyödykseen, mitä hän on tehtävässään saanut tietää toisen henkilökohtaisista oloista, taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta tai rekisterin teknisestä suojauksesta.

10.12.2 Kuluttajansuojaviranomaiset

1.1.1994 lukien myönnetyt kulutusluotot

Kuluttajansuojalain mukaan lähtökohtaisesti kaikki pankkien kuluttajille myöntämät luotot ovat kulutusluottoja. Tässä kohdassa esitetty soveltuu pankkien osalta vain 1.1.1994 jälkeen myönnettyihin luottoihin. Pankin tulee

luovuttaa salassapitosäännösten estämättä kuluttaja-asiamiehelle, Kuluttajavirastolle ja lääninhallitukselle kulutusluottoja koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat.

Kulutusluottoja koskevien säännösten noudattamista valvovat kuluttaja-asiamies, Kuluttajavirasto, lääninhallitus ja Finanssivalvonta. Elinkeinoharjoittaja on velvollinen luovuttaman kulutusluottoja koskevat valvonnan kannalta tarpeelliset asiakirjat valvontaviranomaisten nähtäviksi. Tämä velvollisuus koskee siis myös pankkia silloin, kun sen myöntämä luotto on lain 7 luvun tarkoittama kulutusluotto.

Pankkisalaisuuden alaista tietoa ei saa antaa eikä asiakkaan liike- tai ammattisalaisuutta paljastaa. Tällaiset kohdat on poistettava valvontaviranomaisille annettavista asiakirjoista.

Asiakkaan tekemä selvityspyyntö

Jos asiakas on itse pyytänyt valvontaviranomaista selvittämään pankin toimintaa, häntä koskevia tietoja voidaan antaa. Jos esim. valvontaviranomaista on pyydetty selvittämään, onko pankki perinyt luottokustannukset sopimuksen mukaisesti, valvontaviranomaiselle voidaan antaa luottosuhdetta koskevat asiakirjat ja tiedot.

Kuluttajariitalautakunta

Jos pankki on asianosaisena kuluttajariitalautakunnassa, kuluttajariitalautakunnalle annettavassa vastineessa voidaan ilmaista myös vastapuolena olevan asiakkaan pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia asioita ilman asiakkaan suostumusta siinä määrin, kuin se on asian selvittämiseksi tarpeellista.

10.12.3 Kilpailuvirastolle annettavat tiedot

Kilpailunrajoitukset ja kilpailuolosuhteet

Kilpailunrajoituksista annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan elinkeinoharjoittaja tai elinkeinoharjoittajien yhteenliittymä on velvollinen Kilpailuviraston kehotuksesta antamaan tälle kaikki kilpailunrajoituksen sisäl-

lön, tarkoituksen ja vaikutuksen sekä kilpailuolosuhteiden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat.

Lainkohdan perustelujen mukaan tietojenantovelvollisuus koskee myös pankkia silloin, kun Kilpailuvirasto tutkii pankin nimettyä asiakasta.

Jos Kilpailuvirasto tai lääninhallitus tutkii pankin asiakkaaseen kohdistuvaa kilpailunrajoitusta tai kilpailuolosuhteita, pankki on velvollinen antamaan pyydetty tiedot kyseiselle viranomaiselle.

Määräävä markkina-asema

Kilpailunrajoituksesta annetun lain 10 §:n 2 momentin mukaan elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän on annettava Kilpailuviraston kehotuksesta tietoja ja asiakirjoja sen selvittämiseksi, onko elinkeinonharjoittajalla tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymällä määräävä markkina-asema. Säännöksessä käsitellään ainoastaan määräävässä markkina-asemassa olevan elinkeinonharjoittajan tai elinkeinonharjoittajien yhteenliittymän omaa tiedonantovelvollisuutta. Säännös ei siten koske muun elinkeinonharjoittajan kuin määräävää markkina-asemaa koskevan tutkimuksen kohteena olevan elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvollisuutta.

Pankki ei saa antaa pankin asiakasta koskevia pankkisalaisuuden alaisia tietoja, jos Kilpailuvirasto tai lääninhallitus pyytää niitä pankin asiakkaan määräävän markkina-aseman tutkimista varten. Tietojenantovelvollisuus koskee pankkia vain siinä tapauksessa, että viranomaiset tutkivat, onko pankilla määräävä markkina-asema.

10.12.4 Holhousviranomaisille eli maistraatille annettavat tiedot

Holhoustoimesta annetun lain (442/1999) 84 §:n mukaan holhousviranomaisena toimii maistraatti. Pankki on velvollinen salassapitosäännösten estämättä pyynnöstä antamaan holhousviranomaisille ja tuomioistuimelle ne tiedot, jotka ovat tarpeen vireillä olevan hol-

houstoimesta annetun lain tarkoittaman asian ratkaisemiseksi (holhoustoimilaki 90 § 1 momentti). Tieto annetaan niistä seikoista, joita holhousviranomaisen on kirjallisesti tiedustellut. Jos tiedon tai selvityksen antamisesta aiheutuu pankille huomattavia kustannuksia tai merkittävää lisätyötä, selvityksen antamisesta voidaan periä kohtuullinen maksu (holhoustoimilaki 90 § 3 momentti).

Lisäksi holhousviranomaisilla on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä. Tiedustelu tehdään Euroclear Finland Oy:lle, joka antaa vastauksen siltä osin kuin sillä on vastaukseen tarvittavat tiedot. Muilta osin, esim. historiatietojen osalta Euroclear Finland Oy ohjaa tiedustelun pankin vastattavaksi.

Ilmoittaminen edunvalvonnan tarpeessa olevasta henkilöstä

Jos pankki on havainnut, että joku sen asiakkaista on ilmeisesti edunvalvonnan tarpeessa, pankki voi pankkisalaisuuden estämättä ilmoittaa asiasta holhousviranomaisille (91 §). Ilmoitus tehdään sille maistraatille, jonka toimialueella on ilmoitusta koskevan henkilön kotikunta.

10.12.5 Sosiaaliviranomaisille annettavat tiedot

Asiakasmaksun määräämiseen liittyvät tiedustelut

Pankki on velvollinen sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisen pyynnöstä antamaan maksutta kaikki hallussaan olevat asiakkaan ja hänen avio- tai avopuolisonsa taloudellista asemaa koskevat asiakasmaksun suuruuden määräämistä varten tarpeelliset tiedot ja selvitykset, jos maksun määräävä kunta tai kunta-yhtymä ei ole saanut asiakkaalta tai hänen lailliselta edustajaltaan riittäviä ja luotettavia tietoja maksun määräämistä varten (laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 14 a §).

Kirjallisesta tiedustelusta on ilmeistä, että tietoja on yritetty hankkia asiakkaalta itsel-

tään. Lain tarkoittamia tarpeellisia tietoja ovat tilien saldot vastauspäivänä sekä tilien korko tai korkoperuste. Pankin ei sen sijaan tule selvittää esimerkiksi, mitä tuloja asiakkaalla on.

Lisäksi sosiaaliviranomaisilla on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä.

Toimeentulotuki

Jos sosiaalihuollon viranomainen ei muutoin saa riittäviä tietoja sosiaalihuollon asiakkaan varallisuudesta ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen edustajansa antamien tietojen oikeellisuutta, pankki on salassapitosäännösten estämättä velvollinen antamaan sosiaaliviranomaisille sosiaalihuollon asiakassuhteeseen olennaisesti vaikuttavat tiedot ja selvitykset. Tietojen on oltava välttämättömiä asiakkaan sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, huollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi tai viranomaiselle jo annettujen tietojen tarkistamista varten.

Sosiaalihuollon viranomaisen on kohdistettava pankkikysely nimenomaan kyselyn kohteena olevan henkilön pankkiasioihin. Sosiaalihuollon viranomainen ei siten voi esimerkiksi kohdistaa kyselyä yhtiön pankkiasioihin, vaikka kyselyn kohteena oleva henkilö olisi-kin kyseisen yhtiön yhtiömies tai osakkeenomistaja.

Sosiaalihuollon viranomaisen on esitettävä asiakkaan pankkitietoja koskeva kysely kirjallisesti. Siitä on ilmentävä, millä perusteella pyyntö tehdään (asiakkaan suostumus vai laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 20.2. §). Samoin kyselystä on ilmentävä, että päätös tietojen hankkimisesta on annettu kyselyn kohteena olevalle henkilölle tiedoksi ja on lainvoimainen, jos kysymys on sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 20:2 §:n mukaisesta tilanteesta. Lisäksi kyselyn allekirjoittajan on vakuutettava, että hänellä on oikeus kyselyn tekemiseen.

Tietojen on oltava sosiaalihuollon viranomaisen arvion mukaan välttämättömiä kyselyn kohteena olevan henkilön sosiaalihuollon tarpeen selvittämiseksi, huollon järjestämiseksi ja siihen liittyvien toimenpiteiden toteuttamiseksi tai viranomaiselle jo annettujen tietojen tarkistamiseksi. Viranomainen voi esimerkiksi pyytää tietoja kyselyn kohteena olevan henkilön tileistä ja tilitapahtumista. Henkilön omaisuuden selvittämiseksi tiedustelussa voidaan kysyä, onko kohteena olevalla henkilöllä tallelokero sekä pyytää tietoja siitä, onko pankilla vakuutena kyselyn kohteena olevan henkilön omaisuutta. Pankki voi ilmoittaa vakuutena olevan omaisuuden laadun ja sen, minkä suuruinen pankin saatava rasittaa vakuusomaisuutta. Jos kyselyn kohteena oleva henkilö on antanut omistamaansa omaisuutta vakuudeksi muun henkilön velasta, pankki voi ilmoittaa vastuun määrän, mutta ei päävelallisen nimeä. Edellä mainittuja tietoja voidaan pyytää myös taannehtivasti edellisiltä vuosilta kyselyn kohteena olevan henkilön todellisen taloudellisen tilanteen selvittämiseksi.

Lisäksi sosiaaliviranomaisilla on oikeus saada arvo-osuustilejä koskevia tietoja Euroclear Finland Oy:ltä. Pankki on tiedonantovelvollinen, jos sosiaaliviranomainen tiedustelee arvo-osuustilejä koskevia taannehtivia tietoja.

10.12.6 Kansaneläkelaitokselle, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle ja vakuutusosastoille annettavat tiedot

Pankki on kansaneläkelain 86 §:n, eläkkeensaajien asumistukilain 43 §:n, asumistukilain 25 §:n, lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 23 a §:n ja työttömyysturvain 13 luvun 2 §:n mukaan velvollinen antamaan Kansaneläkelaitokselle, Kelalle, maksutta käsiteltävänä olevan asian kannalta välttämättömiä tietoja tuen hakijasta, tämän perheenjäsenestä sekä kuolinpesästä, jossa joko tuen hakija tai joku perheenjäsenistä on osakkaana. Kela voi kysyä tietoja pankista, - jollei tarpeellisia tietoja muutoin saada, tai – on perusteltua syytä epäillä tuen hakijan antamien tietojen riittävyyttä ja luotettavuutta – eikä tuen hakija ole antanut suostumustaan tietojen saamiseen.

Kelan on esitettävä tietojen saamista koskeva pyyntö kirjallisesti. Tieto pankille tehtävästä tietojenluovutuspyynnöstä on annettava tiedoksi tuen hakijalle tai saajalle ennen, kuin tietojenluovutuspyyntö esitetään pankille.

Lisäksi Kelalla on opintotukilain 41 b §:n mukaan oikeus saada pankilta maksutta lainansaajittain yksilöidyt tiedot nostettujen valtion takaamien opintolainojen määristä ja koroista siten, kuin Kela määrää.

Kelan pankille tekemästä kirjallisesta tiedustelupyynnöstä on käytävä ilmi, että edellä mainitun lain edellytykset tiedustelun tekemiselle täyttyvät ja lainkohta, jonka nojalla tiedustelu tehdään. Jos tietoja kysytään myös kuolinpesän osalta, on tiedustelusta käytävä ilmi, että Kela on selvittänyt kyselyn kohteena olevan henkilön osakkuusaseman kuolinpesässä. Samoin tiedustelusta on ilmentävä, että sen tekemisestä on kerrottu tiedustelun kohteena olevalle henkilölle.

10.12.7 Oikeusaputoimiston tietojensaanti-oikeus

Oikeusavun hakijan on hakemuksessaan esitettävä oikeusaputoimistolle selvitys taloudellisesta tilanteestaan. Oikeusaputoimistolla on kuitenkin oikeusapulain 10 §:n mukaan oikeus salassapitosäännösten estämättä saada oikeusaputoimistolle laissa säädetyn tehtävän vuoksi välttämättömät tiedot pankilta, jos tietoja ei saada muilta viranomaisilta tai vakuutuslaitoksilta ja oikeusaputoimistolla on perusteltua syytä epäillä hakijan antamien tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta. Tiedustelu tulee esittää pankille kirjallisesti ja sen tekemisestä on annettava etukäteen tieto oikeusavun hakijalle.

10.12.8 Eräiden erityislakien nojalla annettavat tiedot

Pankki on velvollinen eräiden erityislakien perusteella antamaan viranomaiselle pankkialaisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Tällaisia lakeja ovat esimerkiksi:

– asuntosäästöpalkkiolaki 11 §

- laki oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta 12 §
- laki omistusasuntolainojen korkotuesta 12 §
- maaseutuelinkeinolaki 48 § (maaseutuelinkeinojen rahoituslaki 43 §)
- laki haja-asutusalueiden vähittäiskaupan rahoitustuesta 13 §
- laki asumisoikeustalolainojen korkotuesta 14 §
- laki maksuvaikeuksissa oleville asuntovelallisille myönnettävästä korkotuesta 10 §
- laki kalatalouden korkotukilainoista 16 §
- laki luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista 7 §
- laki vuokra-asuntolainojen korkotuesta 13 §
- laki kunnille asuntoalueiden hankkimiseksi myönnettävästä korkotuesta 10 §
- aravalaki 36 §
- laki valtiontilintarkastajien ja valtiontalouden tarkastusviraston oikeudesta tarkastaa eräitä Suomen ja Euroopan yhteisöjen välisiä varainsiirtoja 3 §
- laki poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa 4 §.

10.13 Luottotietotoiminta

Pankeilla on pankkialaisuussäännöksen estämättä oikeus harjoittaa pankkitoimintaan tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa. Tietoja kerätään ja talletetaan ensisijaisesti pankin omaa käyttöä varten. Pankkien itsensä harjoittama luottotietotoiminta on nykyään vähäistä luottotietotoiminnan harjoittamiseen siirryttyä entistä enemmän luottotietoyhtiöihin.

Luottotietoja voidaan luovuttaa toiselle julkisen valvonnan alaiselle luottolaitokselle ja muille luottolaitoslain 143 §:ssä tarkoitetuille yhteisöille ja ammattimaista luottotietotoimintaa harjoittavalle yhteisölle.

Toisen velasta pantin antavalle ja takaajana olevalle yksityishenkilölle annettavia tietoja käsitellään kohdissa 8.16 ja 8.17.

10.14 Asiakashäiriörekisterissä olevat tiedot

Pankeilla on oikeus tietosuojalautakunnan luvan perusteella kerätä, tallettaa ja luovuttaa toisille luvansaajille tietoja sellaisista pankkien toimintaan kohdistuneista väärinkäytöksistä, joista on tehty rikosilmoitus ja joissa ne ovat asianomistajia.

Asiakashäiriörekisteristä saatuja tietoja ei saa missään tapauksessa luovuttaa muille kuin luvan piirissä oleville yhteisöille. Pankeilla on omat sisäiset ohjeensa asiakashäiriörekisteriin sisältyvien tietojen käytöstä. Asiakashäiriörekisterin tekninen rekisterinpitäjä on Suomen Asiakastieto Oy.

11 Toimihenkilön kuuleminen todistajana

11.1 Esitutkinta

11.1.1. Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana

Jos poliisi haluaa kuulustella pankkitoimihenkilöä todistajana esitutkinnassa, kutsua on noudatettava. Pankkitoimihenkilön tulee ilmoittaa kuulustelijalle, että toimihenkilöä sitovat pankkisalaisuutta koskevat määräykset, jos henkilö, jota kuulustelussa ilmi tulevat tiedot koskevat, ei ole antanut suostumustaan tietojen antamiseen. Jos kuulustelija haluaa kuulustella pankkitoimihenkilöä pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista, toimihenkilön tulee pyytää, että kohdassa 10.7.1 mainittu virkamies tekee päätöksen, jonka mukaan toimihenkilön tulee esitutkinnassa ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluva asia. Päätöksen tehneen virkamiehen tulee merkitä esitutkintapöytäkirjaan pankkitoimihenkilön huomautus kysytyjen asioiden kuulumisesta pankkisalaisuuden piiriin ja päätös, jonka mukaan toimihenkilön tulee esitutkinnassa ilmaista pankkisalaisuuden piiriin kuuluva asia. Virkamiehen tulee allekirjoittaa esitutkintapöytäkirja näiltä osin.

11.1.2 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana

Kun rikos on kohdistunut pankkiin, pankilla on oikeus esittää näyttöä epäillyn syyllisyyden tueksi. Pankkitoimihenkilö voi esitutkinnassa kertoa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista siinä määrin kuin se on tarpeellista asian selvittämiseksi.

11.2 Tuomioistuimien

11.2.1 Todistajana rikosasiassa, jossa pankki ei ole asianomistajana, tai asiakkaiden välisessä riita-asiassa

Saatuun haasteen saapua todistajaksi tuomioistuimeen pankkitoimihenkilön tulee noudattaa kutsua ja tuomioistuimessa normaaliin tapaan vannon todistajanvala tai antaa todistajavakuutus. Ennen todistajan kertomuksen antamista toimihenkilön tulee huomauttaa, että hänellä on luottolaitoslain mukaan rangaistuksen uhalla pidettävä salassa asiakkaan pankkisalaisuuden piiriin kuuluvat asiat.

Pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista todistaja voi kertoa asiakkaan antamalla luvalla taikka jos erittäin tärkeät syyt vaativat kertomaan salassa pidettävistä asioista. Tuomioistuimen tulee todistajan pyynnöstä päättää, onko olemassa sellaisia erittäin tärkeitä syitä, joiden vuoksi todistaja on velvollinen paljastamaan salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia asioita.

Ennen todistajan kertomuksen antamista toimihenkilön tulee huomauttaa, että hänellä on oikeus luottolaitoslain salassapitosäännöksen mukaan olla kertomatta myös pankin liikesalaisuuteen (esim. pankin tieto- tai turvallisuusjärjestelmiin taikka tuotekehittelyyn) liittyvistä asioista. Todistaja voi kertoa liikesalaisuuden piiriin kuuluvista asioista pankin antamalla luvalla tai jos erittäin tärkeät syyt vaativat kertomaan salassa pidettävistä asioista.

Tuomioistuimien voi velvoittaa todistajan kertomaan salassa pidettävistä asioista esim. silloin, kun törkeätä rikosta koskeva asia tulisi todistajan kertomuksen perusteella selvitetty-

si tai kun ilmeisesti syytön henkilö tulisi ilman lausuman antamista tuomituksi.

Mikäli tuomioistuin päättää, että todistajan on kerrottava salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvista asioista, juttu voidaan tältä osin käsitellä siten, ettei yleisöllä ole oikeutta olla paikalla. Todistaja voi pyytää tuomioistuimelta, että häntä kuultaisiin suljetuin ovin. Kun todistajanlausuma on annettu suljetuin ovin, tuomioistuin voi päättää, että oikeudenkäyntiaineisto pidetään tältä osin salassa määräajan.

Edellä esitettyä sovelletaan myös silloin, kun tuomioistuimessa joudutaan esittämään salassa pidettävä asiakirja tai kun pankin toimihenkilöä kuullaan tuomioistuimessa asiantuntijana.

11.2.2 Todistajana riita-asiassa, jossa pankki on asianosaisena, tai rikosasiassa, jossa pankki on asianomistajana

Jos pankki on oikeudenkäynnissä asianosaisena ja vastapuolena on pankin asiakas, toimihenkilö voi ilman asiakkaan suostumusta tuomioistuimessa todistajana kertoa pankin vasta-puolen pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista. Lisäksi toimihenkilö voi kertoa muistakin pankkisalaisuuden piiriin kuuluvista asioista sikäli kuin se on asian selvittämiseksi tarpeen.

Jos oikeudenkäynti ja sen valmistelu edellyttävät asiakasta koskevan laajemman rahoituskokonaisuuden selvittämistä, pankki voi selvittää asiaa pankkisalaisuussäännösten estämättä.

12 Pankki asianosaisena oikeudenkäynnissä

Jos pankki on asianosaisen oikeudenkäynnissä, pankilla on (esim. haastehakemuksessa) oikeus julkistaa pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja, jotka ovat välttämättömiä asian hoitamisessa tuomioistuimessa. Muita kuin pankin oikeuden turvaamiseksi tarpeellisia pankkisalaisuuden alaisia tietoja ei saa ilmaista oikeudenkäynnissä. Jos velallinen esittää oikeudenkäynnissä pankkia vastaan

väitteitä, pankilla on oikeus esittää vastineena myös pankkisalaisuuden piiriin kuuluvia tietoja. Jos pankin asiakas oikeudenkäynnissä ilmoittaa esimerkiksi, ettei hänellä ole varallisuutta, pankki voi ilmoittaa asiakkaalla olevan talletuksia pankissa.

Jos oikeudenkäynti ja sen valmistelu edellyttävät asiakasta koskevan laajemman rahoituskokonaisuuden selvittämistä, pankki voi selvittää asiaa pankkisalaisuussäännösten estämättä.

Jos pankilta pyydetään lausuntoa yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain mukaisesta velkajärjestelystä ja pankille toimitetusta materiaalista käy ilmi, että velallinen salaa omaisuuttaan, pankki voi ilmoittaa tuomioistuimelle velallisen varallisuusasemaa koskevat tiedot, talletuksen voimassaolon ja euro määrän.

13 Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta aiheutuvat seuraamukset

Salassapitovelvollisuuden rikkomiseksi katsotaan sekä tahallinen että huolimattomuudesta tapahtunut tiedon paljastaminen.

Salassapitovelvollisuuden rikkominen ei edellytä erityistä tiedoksiantoa kolmannelle henkilölle, vaan se voi tapahtua myös esim. siten, että ulkopuolinen saa tiedon huolimattomasti säilytetystä luotto- tai muusta asiakirjasta. Samoin äänekäs keskustelu tai asiapapereiden lähettäminen väärälle henkilölle saattaa aiheuttaa salassapitovelvollisuuden rikkomisen. Pankin asiakaspalvelussa sekä esim. puhelimen, telefaksin, sähköpostin tai atk-laitteiden käytössä ja sijoittamisessa on meneteltävä siten, että sivulliset eivät saa kuulla tai nähdä salassa pidettäviä tietoja.

Salassapitovelvollisuus on voimassa myös työajan ulkopuolella sekä palvelussuhteen päätyttyä. Jos salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja udellaan esim. perhe- tai tuttavapiirissä, salassapitovelvoite estää keskustelemasta asiasta.

13.1 Rikosoikeudelliset seuraamukset

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Luottolaitoslain mukaan salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukainen rangaistus. Pankkisalaisuuden paljastanut voidaan tuomita salassapitorikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi. Jos rikos on kokonaisuudessa arvostellen vähäinen, pankkisalaisuuden paljastanut on tuomittava salassapitorikkomuksesta sakkoon.

Henkilötietojen luvaton käsittely

Pankin toimihenkilö ei saa tutkia asiakkaan henkilötietoja tai pankkiasiointiin liittyviä tietoja muutoin kuin työtehtäviensä hoitamista varten. Rikoslain 38 luvun 9 §:n mukaan henkilötietojen käsittely vastoin henkilötietolain säännöksiä on rangaistavaa, ja tekijä voidaan tuomita henkilörekisteririkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Pankin liikesalaisuuden paljastaminen

Pankin liikesalaisuuden paljastamisesta on säädetty rangaistus rikoslaissa. Sen mukaan rangaistaan sitä, joka oikeudettomasti ilmaisee tai käyttää yrityssalaisuutta, jonka on saanut tietoonsa toisen palveluksessa ollessaan. Rangaistukseksi yrityssalaisuuden rikkomisesta on säädetty sakkorangaistus tai enintään kaksi vuotta vankeutta. Jos yrityssalaisuuden ilmaiseminen on tapahtunut taloudellisen hyödyn hankkimiseksi itselle tai toiselle, teko on rangaistava, vaikka se olisi tapahtunut työsuhteen päättymisen jälkeen (rikoslaki 30:5 ja 6 §).

13.2 Vahingonkorvaus ja muut seuraamukset

Pankkisalaisuuden paljastaminen

Pankkisalaisuuden alaisen tiedon ilmaiseminen saattaa aiheuttaa pankille velvollisuuden korvata teolla aiheutettu vahinko. Pankkisalaisuuden paljastanut pankin toimihenkilö voi joutua korvaamaan pankille kohtuulliseksi harkitun määrän asiakkaalle maksetusta kor-

vauksesta, ellei teko ole aiheutunut lieväksi katsottavasta huolimattomuudesta. Jos pankkisalaisuus on paljastettu tahallisesti, toimihenkilön on yleensä korvattava pankille koko vahinko (vahingonkorvauslaki 3:1 § ja 4:1 §).

Pankin liikesalaisuuden paljastaminen

Pankin liikesalaisuuden paljastanut tai sitä hyväkseen käyttänyt pankin toimihenkilö voi joutua korvaamaan pankille aiheuttamansa vahingon. Vahingonkorvauksen määrän suhteen noudatetaan samoja periaatteita kuin pankkisalaisuuden paljastamisen osalta. Jos tapaus on törkeä, pankki voi olla oikeutettu myös purkamaan toimihenkilön työsopimuksen (työsopimuslaki 8:1 §).

14 Pankkisalaisuutta koskevia säännöksiä

14.1 Laki luottolaitostoinnasta

141 § Salassapitovelvollisuus

Joka luottolaitoksen tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen, luottolaitosten yhteenliittymän taikka luottolaitoksen asiamiehen tai muun luottolaitoksen lukuun toimivan yrityksen toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa taikka niiden toimeksiannosta tehtävää suorittaessaan on saanut tietää luottolaitoksen tai sen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun ryhmittymään kuuluvan yrityksen asiakkaan tai muun sen toimintaan liittyvän henkilön taloudellista asemaa tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevan seikan taikka liike- tai ammattisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, ellei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa myöskään yhtiökokoukselle, isäntien kokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle taikka hypoteekkiyhdistyksen kokoukselle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkeenomistajalle tai jäsenelle.

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on velvollisuus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain mukaan oikeus saada sellaisia tietoja.

Luottolaitoksella on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja arvopaperimarkkinoilla tarkoitettulle julkisen kaupankäynnin järjestäjälle ja kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa (772/1988) tarkoitettulle optioyhteisölle, jos tiedot ovat välttämättömiä niille säädetyn valvontatehtävän turvaamiseksi. Luottolaitoksella on sama oikeus antaa tietoja ETA-valtiossa toimivalle julkista kaupankäyntiä vastaavaa kaupankäyntiä järjestävälle yhteisölle ja ETA-valtiossa sijaitsevalle optioyhteisöön rinnastettavalle yhteisölle.

Luottolaitoksella on 1 momentin estämättä oikeus harjoittaa liiketoimintaansa tavanomaisesti kuuluvaa luottotietotoimintaa.

Mitä osuuskuntalain 7 luvun 6 §:ssä säädetään, ei koske luottolaitosta eikä sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvaa yritystä.

142 § Tietojen luovuttaminen samaan konsolidointiryhmään, rahoitus- ja vakuutusryhmittymään tai yhteenliittymään kuuluvalla yritykselle

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oikeus antaa 141 §:ssä tarkoitettuja tietoja samaan konserniin, konsolidointiryhmään tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yhteisölle asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin, konsolidointiryhmän tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymän riskienhallintaa varten, jos tietojen vastaanottajaa koskee tässä laissa säädetty tai vastaava salassapitovelvollisuus. Mitä edellä tässä momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta, ei koske henkilötietolain (523/1999)

11 §:ssä tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamista eikä sellaisia tietoja, jotka perustuvat asiakkaan ja muun kuin ryhmittymään kuuluvan yrityksen välisten maksutietojen rekisteröintiin.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, luottolaitos ja luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluva yritys voivat luovuttaa asiakasrekisterissään olevia markkinointia sekä asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista varten tarpeellisia tietoja sellaiselle yhteisölle, joka kuuluu luottolaitoksen kanssa samaan taloudelliseen yhteenliittymään, jos tietojen vastaanottajaa koskee tässä laissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Mitä edellä tässä momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta, ei koske henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamista.

Luottolaitoksella on sen estämättä, mitä edellä tässä pykälässä säädetään, oikeus luovuttaa 141 §:n 1 momentissa tarkoitettulle luottolaitosten yhteenliittymälle, jonka jäsen luottolaitos on, yhteenliittymän toiminnan kannalta tarpeellisia tietoja. Mitä 2 momentissa ja tässä momentissa säädetään luottolaitosten yhteenliittymästä, sovelletaan vastaavasti säästöpankkien ja osuuspankkien keskusrahallaitoksiin.

143 § Tietojen luovuttaminen luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle

Luottolaitoksella ja sen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvalla rahoituslaitoksella on 141 §:n estämättä oikeus luovuttaa luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle luottotietorekisteriin merkitsemistä varten asiakkaan voimassa olevien luottosopimusten ja takaussitoumusten yksilöintiä varten tarpeelliset tiedot sekä tiedot luottojen maksamatta olevasta määrästä.

144 § Tietojen luovuttaminen tutkimuskäyttöön

Edellä 141 §:ssä tarkoitettuja tietoja sisältävä asiakirja voidaan antaa tieteelliseen tutkimuskäyttöön, jos asiakirjan valmistamisesta on

kulunut vähintään 60 vuotta ja asiakirjan vastaanottaja antaa kirjallisen sitoumuksen siitä, ettei hän käytä asiakirjaa sen henkilön, jota asiakirja koskee, tai hänen läheisensä vahingoksi tai halventamiseksi taikka niiden muiden etujen loukkaamiseksi, joiden suojaksi salassapitovelvollisuus on säädetty.

14.2 Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista

53 §

Mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 141 ja 142 §:ssä säädetään luottolaitoksesta, sovelletaan vastaavasti keskusyhteisöön. Yhteisiin liittyvään kuuluvat yritykset, vakuusrahasto, johon keskusyhteisön jäsenluottolaitokset kuuluvat, sekä jäsenluottolaitosten keskinäinen vakuutusyhtiö saavat lisäksi mainitun pykälän estämättä antaa tietoja toisilleen. Tässä momentissa tarkoitettuja tietoja saa luovuttaa kuitenkin vain henkilöille, joita koskee edellä mainitussa pykälässä säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus.

14.3 Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa

24 § Vaitiolovelvollisuus

Sivukonttorin ja edustuston toimihenkilön vaitiolovelvollisuudesta, tietojenantooikeudesta ja salassapitovelvollisuuden rikkomisesta sekä edustuston luottotietotoiminnan harjoittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä luottolaitostoiminnasta annetun lain 141–144 ja 169 §:ssä säädetään.

Sivukonttorilla ja edustustolla on oikeus 1 momentin säännöksen estämättä antaa edustamansa luotto- tai rahoituslaitoksen kotivaltion viranomaiselle tai valvonnasta vastaavalle yhteisölle sekä edustamansa luotto- ja rahoituslaitoksen tilintarkastajalle ne tiedot, jotka on säädetty tai asianmukaisessa järjestyksessä määrätty ilmoitettaviksi.

14.4 Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta (RavaL)

33 §

Joka ryhmittymään kuuluvan yrityksen taikka sen asiamiehen tai ryhmittymään kuuluvan yrityksen toimeksiannosta toimivan muun yrityksen toimielimen jäsenenä tai varajäsenenä tai niiden palveluksessa taikka niiden toimeksiannosta tehtävää suorittaessaan on saanut tietää ryhmittymään kuuluvan yrityksen asiakkaan tai muun sen toimintaan liittyvän henkilön taloudellista asemaa tai yksityisen henkilökohtaisia oloja koskevan seikan taikka liike- tai ammatillisalaisuuden, on velvollinen pitämään sen salassa, jollei se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa myöskään yhtiökokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkeenomistajalle tai jäsenelle. Ryhmittymään kuuluvan luottolaitoksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen, sijoituspalveluyrityksen ja sen konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen, rahastoyhtiön, vakuutusyhtiön, vakuutusomistusyhteisön ja vakuutusyhtiölain 1 luvun 5b §:ssä tarkoitettun palveluyrityksen salassapitovelvollisuudesta säädetään erikseen.

Ryhmittymään kuuluvalla 1 momentissa tarkoitettulla yrityksellä on velvollisuus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja syyttäjä- ja esitutkintaviranomaiselle rikoksen selvittämiseksi sekä muulle viranomaiselle, jolla on lain mukaan oikeus saada sellaisia tietoja.

Ryhmittymään kuuluvalla 1 momentissa tarkoitettulla yrityksellä on oikeus antaa 1 momentissa tarkoitettuja tietoja samaan ryhmittymään kuuluvalla yhteisölle asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä ryhmittymän riskienhallintaa varten. Mitä edellä tässä momentissa säädetään tietojen luovuttamisesta, ei koske henkilötietolain (523/1999) 11 §:ssä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja.

14.6 Sijoitusrahastolaki (SRL)

133 §

Rahastoyhtiön ja säilytisyhteisön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja sekä toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on tehtävässään saanut tietää rahasto-osuuden omistajan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammatillisaisuudesta.

Rahastoyhtiö ja säilytisyhteisö on oikeutettu antamaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ainoastaan syyttäjä- tai esitutkintaviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisten tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

133 a §

Sen estämättä, mitä 133 §:ssä säädetään, rahastoyhtiö on oikeutettu luovuttamaan 133 §:ssä tarkoitettuja tietoja samaan konserniin, konsolidointiryhmään ja rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa tarkoitettuun rahoitus- ja vakuutusryhmittymään kuuluvalla yhteisölle asiakaspalvelua ja muuta asiakassuhteen hoitamista, markkinointia sekä konsernin, konsolidointiryhmän tai rahoitus- ja vakuutusryhmittymän riskienhallintaa varten. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei koske henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamista.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, rahastoyhtiö voi luovuttaa asiakasrekisterissään olevia markkinointia sekä asiakaspalvelua ja muita asiakassuhteen hoitamista varten tarpeellisia tietoja sellaiselle yritykselle, joka kuuluu rahastoyhtiön kanssa samaan taloudelliseen yhteenliittymään, jos tietojen vastaanottajaa koskee tässä laissa säädetty tai sitä vastaava salassapitovelvollisuus. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei koske henkilötietolain 11 §:ssä tarkoitettujen arkaluonteisten tietojen luovuttamista.

14.7 Rangaistussäännökset

Luottolaitoslaki 169 §

Salassapitovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus 141 §:ssä säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ja 144 §:ssä säädetyn sitoumuksen rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Henkilötietolaki 48 § 1 momentti

Henkilörekisteririkos ja vaitiolovelvollisuuden rikkominen

Rangaistus henkilörekisteririkoksesta säädetään rikoslain 38 luvun 9 §:ssä. Rangaistus henkilötietolain 33 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

14.8 Vahingonkorvaussäännökset

Luottolaitoslaki 167 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Luottolaitoksen perustaja, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja ovat velvollisia korvaamaan vahingon, jonka he ovat tehtävässään tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttaneet luottolaitokselle.

Luottolaitoksen perustaja, hallintoneuvoston tai hallituksen jäsen ja toimitusjohtaja ovat velvollisia korvaamaan myös vahingon, jotka he ovat tehtävässään tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaneet osakkeenomistajalle, jäsenelle, sijoitusosuuden tai kantarahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle rikkomalla tätä lakia, liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annettua lakia, säästöpankkilakia, osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annettua lakia, kiinnitysluottopankkilakia,

hypoteekkiyhdistyksistä annettua lakia, talletuspankin toiminnan väliaikaisesta keskeyttämisestä annettua lakia taikka tätä lakia tai sen nojalla annettua asetusta tai Rahoitustarkastuksen (Finanssivalvonnan) määräystä taikka luottolaitoksen yhtiöjärjestyksestä tai sääntöjä. Tilintarkastajan korvausvastuusta säädetään tilintarkastuslaissa.

Jos vahinko on aiheutettu rikkomalla 2 momentissa tarkoitettuja säädöksiä tai yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen määräystä, vahinko katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei menettelystä vastuussa oleva osoita menettelleensä huolellisesti. Sama koskee vahinkoa, joka on aiheutettu 140 §:ssä tarkoitetun luottolaitoksen lähipiiriin kuuluvan eduksi tehdyllä toimella.

Luottolaitoksen osakkeenomistaja, säästöpankin isäntä sekä osuuspankin ja edustajiston jäsen ovat velvolliset korvaamaan vahingon jonka he ovat myötävaikuttamalla 2 momentissa tarkoitettujen säädösten taikka luottolaitoksen yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen rikkomiseen tahallaan tai huolimattomuudesta aiheuttaneet luottolaitokselle, osakkeenomistajalle tai jäsenelle taikka sijoitusosuuden tai kantarahasto-osuuden omistajalle taikka muulle henkilölle. Vahinko, joka on aiheutettu 140 §:ssä tarkoitetun luottolaitoksen lähipiiriin kuuluvan eduksi tehdyllä toimella, katsotaan aiheutetuksi huolimattomuudesta, jollei osakkeenomistaja, isäntä taikka osuuspankin tai edustajiston jäsen osoita menettelleensä huolellisesti.

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/1974) 2 ja 6 luvussa säädetään.

Vahingonkorvauskanteen nostamisesta osakeyhtiömuotoisen luottolaitoksen, säästöpankin tai osuuskuntamuotoisen luottolaitoksen lukuun säädetään liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa, säästöpankkilaissa ja osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa.

Mitä tässä pykälässä säädetään, sovelletaan myös luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään kuuluvaan yritykseen, jos vahinko on aiheutettu rikkomalla tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai Rahoitustarkastuksen määräystä.

Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä 39 §

Vahingonkorvausvastuu

Ilmoitusvelvollinen on velvollinen korvaamaan taloudellisen vahingon, joka asiakkaalle on aiheutunut liiketoimen selvittämisestä, epäilyttävästä liiketoimesta ilmoittamisesta taikka liiketoimen keskeyttämisestä tai liiketoimesta kieltäytymisestä vain, jos ilmoitusvelvollinen ei ole noudattanut sellaista huolellisuutta, jota häneltä olosuhteet huomioon ottaen voidaan kohtuudella vaatia.

Ilmoitusvelvollisen korvausvelvollisuudesta on muutoin voimassa, mitä vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetään.

14.9 Työsopimuslaki (TSL)

3 luku 4 §

Liike- ja ammattisalaisuudet

Työntekijä ei saa työsuhteen kestäessä käyttää hyödykseen tai ilmaista muille työnantajan ammatti- ja liikesalaisuuksia. Jos työntekijä on saanut tiedot oikeudettomasti, kieltö jatkuu myös työsuhteen päättymisen jälkeen.

Salaisuuden ilmaiseen työntekijän ohella työnantajalle syntyneen vahingon korvaamisesta on vastuussa myös se, jolle työntekijä ilmaisi tiedot, jos viimeksi mainittu tiesi tai hänen olisi pitänyt tietää työntekijän menettelleen oikeudettomasti.

14.10 Rikoslaki (RL)

30 luku 5 §

Yrityssalaisuuden rikkominen

Joka hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä tai toista vahingoittaakseen oikeudettomasti ilmaisee toiselle kuuluvan yrityssalaisuuden tai oikeudettomasti käyttää tällaista yrityssalaisuutta, jonka hän on saanut tietoonsa

- 1) ollessaan toisen palveluksessa,
- 2) toimiessaan yhteisön tai säätiön hallituneuvoston tai hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana, tilintarkastajana tai selvitysmiehenä taikka niihin rinnastettavassa tehtävässä,
- 3) suorittaessaan tehtävää toisen puolesta tai muuten luottamuksellisessa liikesuhteessa tai
- 4) yrityksen saneerausmenettelyn yhteydessä,

on tuomittava, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, yrityssalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä pykälä ei koske tekoa, johon 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu on ryhtynyt kahden vuoden kuluttua palvelusaikansa päätymisestä.

Yritys on rangaistava.

30 luku 6 §

Yrityssalaisuuden väärinkäyttö

Joka oikeudettomasti

- 1) käyttää tässä laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla tietoon saatua tai ilmaistua toiselle kuuluvaa yrityssalaisuutta elinkeinotoiminnassa taikka
- 2) hankkiakseen itselleen tai toiselle taloudellista hyötyä ilmaisee tällaisen salaisuuden,

on tuomittava yrityssalaisuuden väärinkäyttöä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

38 luku 1 §

Salassapitorikos

Joka laissa tai asetuksessa säädetyn taikka viranomaisen lain nojalla erikseen määräämän salassapitovelvollisuuden vastaisesti

- 1) paljastaa salassa pidettävän seikan, josta hän on asemassaan, toimeensa tai tehtävää suorittaessaan saanut tiedon, taikka
- 2) käyttää tällaista salaisuutta omaksi tai toisen hyödyksi,

on tuomittava, jollei teko ole rangaistava 40 luvun 5 §:n mukaan, salassapitorikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

38 luku 2 §

Salassapitorikkomus

Jos salassapitorikos, huomioon ottaen teon merkitys yksityisyyden tai luottamuksellisuuden suojan kannalta taikka muut rikokseen liittyvät seikat, on kokonaisuutena arvostellen vähäinen, rikoksentekijä on tuomittava salassapitorikkomuksesta sakkoon.

Salassapitorikkomuksesta tuomitaan myös se, joka on syyllistynyt sellaiseen 1 §:ssä tarkoitettuun salassapitovelvollisuuden rikkomiseen, joka on erikseen säädetty salassapitorikkomuksena rangaistavaksi.

38 luku 9 §

Henkilörekisteririkos

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

- 1) käsittelee henkilötietoja vastoin henkilötietolain (523/1999) käyttötarkoitussidonnaisuutta, käsittelyn yleisiä edellytyksiä, henkilötieto-

jen tarpeellisuutta tai virheettömyyttä, arkaluonteisia tietoja, henkilötunnusta tai henkilötietojen käsittelyä erityisiä tarkoituksia varten koskevia säännöksiä taikka rikkoo henkilötietojen käsittelyä koskevia erityissäännöksiä, (480/2001)

2) antamalla rekisteröidylle väärän tai harhaanjohtavan tiedon estää tai yrittää estää rekisteröityä käyttämästä hänelle kuuluvaa tarkastusoikeutta tai

3) siirtää henkilötietoja Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolisiin valtioihin henkilötietolain 5 luvun vastaisesti

ja siten loukkaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai aiheuttaa hänelle muuta vahinkoa tai olennaista haittaa, on tuomittava henkilörekisteririkoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

40 luku 5 §

Salassapitorikos ja tuottamuksellinen salassapitorikos

Jos virkamies tahallaan palvelussuhteensa aikana tai sen päätyttyä oikeudettomasti

1) paljastaa sellaisen asiakirjan tai tiedon, joka viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) tai muun lain mukaan on salassa pidettävä tai jota ei lain mukaan saa ilmaista, taikka

2) käyttää omaksi tai toisen hyödyksi taikka toisen vahingoksi 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa tai tietoa,

hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Virkamies voidaan tuomita myös viraltapantavaksi, jos rikos osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi tehtävänsä.

Jos virkamies huolimattomuudesta syyllistyy 1 momentissa tarkoitettuun tekoon, eikä teko huomioon ottaen sen haitallisuus ja vahingol-

isuus sekä muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen, hänet on tuomittava, jollei teosta ole muualla säädetty ankarampaa rangaistusta, tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

14.11 Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä

Ilmoitusvelvollisuus 23 §

Jos ilmoitusvelvollisella on 9 §:ssä tarkoitettun selonottovelvollisuuden täytettyään tai muutoin syytä epäillä liiketoimeen sisältyvien varojen tai muun omaisuuden laillista alkuperää taikka niitä käytettävän rikoksen tai sen rangaistavan yrityksen tekemiseen, sen on viipymättä ilmoitettava asiasta selvittelykeskukselle ja annettava pyynnöstä kaikki tiedot ja asiakirjat, joilla saattaa olla merkitystä epäilyn selvittämiseksi.

Salassapitovelvollisuus 25 §

Ilmoituksen tekoa ei saa paljastaa sille, johon epäily kohdistuu, eikä muulle henkilölle.

36, 37 §

Tietojen saanti, tallettaminen, käyttö ja luovutus

Selvittelykeskuksella on oikeus saada viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitamaan asetulta yhteisöltä rahanpesun selvittämisessä tarvittavat tiedot ja asiakirjat maksutta sen estämättä, mitä liike- tai ammattisalaisuutta tai yksilön, yhteisön tai säätiön taloudellisia olosuhteita tai taloudellista asemaa koskevien tietojen salassapidosta säädetään.

Päätöksen salassa pidettävien tietojen hankkimisesta 1 momentissa tarkoitettussa tapauksessa tekee Selvittelykeskuksessa työskentelevä päällystään kuuluva poliisimies.

Selvittelykeskuksella on oikeus saada yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä Selvittelykeskuksessa työskentelevän päällystään kuuluvan

poliisimiehen kirjallisesta pyynnöstä rahanpesun selvittämisessä tarvittavia tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa ja säästökassatarkastajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan salassapitovelvollisuuden estämättä.

Selvittelykeskuksella on oikeus tallettaa 35 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi hankittuja ja saatuja sekä 37 §:n nojalla saatuja tarpeellisia tietoja ja asiakirjoja. Tietoja saa käyttää ja luovuttaa vain rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämiseksi ja selvittämiseksi.

14.12 Laki sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa

4 §

Kukaan ei saa oikeudettomasti hankkia tai yrittää hankkia tietoa liikesalaisuudesta eikä käyttää tai ilmaista näin hankkimaansa tietoa.

Joka elinkeinonharjoittajan palveluksessa ollessaan on saanut tiedon liikesalaisuudesta, ei saa sitä palvelusaikanaan oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista hankkiakseen itselleen tai toiselle etua tai toista vahingoittaakseen.

Joka elinkeinonharjoittajan puolesta tehtävää suorittaessaan on saanut tiedon liikesalaisuudesta tai jolle työn tai tehtävän suorittamista varten taikka muuten liiketarkoituksessa on uskottu tekninen esikuva tai tekninen ohje, ei saa sitä oikeudettomasti käyttää eikä ilmaista.

Joka on saanut toiselta tiedon liikesalaisuudesta, teknisestä esikuvasta tai teknisestä ohjeesta tietäen, että tämä on hankkinut tai ilmaissut tiedon oikeudettomasti, ei saa sitä käyttää eikä ilmaista.

10 § 2 momentti

Joka muuten menettelemällä tahallaan 4 §:n vastaisesti tekee rikoslain 30 luvun 4–6 §:ssä tarkoitetun rikoksen, tuomitaan yritysvakolusta, yrityssalaisuuden rikkomisesta tai yrityssalaisuuden väärinkäytöstä rikoslain mukaan.

14.13 Oikeudenkäymiskaari

17 luku

20 §

Todistaja ei saa kieltäytyä todistamasta. Vastoin tahtoansa älköön kuitenkaan todistamaan vaadittako:

- 1) sitä, joka on tai on ollut avioliitossa tai on kihloissa jommankumman asianosaisen kanssa;
- 2) sitä, joka on asianosaisen suoraan etenevässä tai takenevassa polvessa oleva sukulainen tai joka on tai on ollut naimisissa asianosaiseen sanotunlaisessa sukulaisuussuhteessa olevan henkilön kanssa; eikä
- 3) asianosaisen sisaruksia tai näiden aviopuolisoita tai asianosaisen ottovanhempia tai ottolapsia.

24 § 1 momentti

Todistaja saa kieltäytyä kertomasta seikkaa tai vastaamasta kysymykseen, jos hän ei voisi sitä tehdä saattamasta syytteen vaaraan itseään tai toisia, joka on häneen sellaisessa suhteessa, kuin 20 §:ssä on sanottu. Todistaja saa niinkään kieltäytyä antamasta lausumaa, jolla liike- tai ammattisalaisuus tulisi ilmaistuksi, jolleivät erittäin tärkeät syyt vaadi, että todistajaa kuulustellaan niistä.

15 Määritelmät

Omistusyhteisöllä tarkoitetaan suomalaista tai ulkomaista rahoituslaitosta, jonka tytäryritykset ovat pääasiassa luotto- tai rahoituslaitoksia ja jonka tytäryrityksistä ainakin yksi on luottolaitos (Laki luottolaitostoiminnasta eli LLL 15 §).

Luottolaitoksella tarkoitetaan luottolaitoslaisa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa talletuspankkia ja muuta luottolaitostoimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa ja hypoteekkiyhdistystä tai maksuliikkeyhteisöä (LLL 8.1 §). Luottolaitoksia ovat esimerkiksi liikepan-

kit, säästöpankit, säästöpankkiosakeyhtiöt, osuuspankit, osuuspankkiosakeyhtiöt, rahoitusyhtiöt ja eräät luottokorttiyhtiöt.

Ulkomaisella luottolaitoksella tarkoitetaan ulkomaista yritystä, joka harjoittaa pääasiassa luottolaitostoimintaa ja jota valvotaan vastavalla tavalla kuin em. luottolaitosta (LLL 8.2 §).

Rahoituslaitoksella tarkoitetaan luottolaitosta lukuun ottamatta sellaisia suomalaisia tai ulkomaisia yhteisöjä, jotka pääasiallisena liiketoimintanaan tarjoavat asiakkailleen samoja palveluja kuin luottolaitos, poislukien talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen yleisöltä, luottotietotoiminta ja asuntosäästötoimintaan liittyvä kiinteistönvälitys (LLL 13 §).

Ryhmittymällä tarkoitetaan rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa määriteltyä rahoitus- ja vakuutusryhmittymää. Ryhmittymään kuuluvat emoyrityksen lisäksi sellaiset rahoitus- ja vakuutusalan yritykset, joihin emoyrityksellä on kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla määräysvalta taikka joilla on yhteinen hallinto tai yhteinen johto emoyrityksen kanssa (Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta eli RavaL 3 §).

Ryhmittymän emoyrityksellä tarkoitetaan suomalaista luottolaitosta tai vakuutuslaitosta, jolla on edellisessä kohdassa tarkoitettu määräysvalta vähintään yhteen suomalaiseen luottolaitokseen, vakuutusyhtiöön tai sijoituspalveluyritykseen (RavaL 2 §).

Ryhmittymän omistusyhteisöllä tarkoitetaan suomalaista emoyritystä, jonka kirjanpitolaissa tarkoitetuista tytäryrityksistä ainakin yksi on suomalainen luottolaitos tai sijoituspalveluyritys ja yksi on suomalainen vakuutusyhtiö, ja jonka kirjapitolaissa tarkoitettuina tytäryrityksinä olevien rahoitus- ja vakuutusalan yritysten viimeksi laadittujen taseiden yhteenlaskettu loppusumma on enemmän kuin puolet omistusyhteisön ja sen kaikkien tytäryritysten viimeksi laadittujen taseiden yhteenlasketusta loppusummasta (RavaL 2 §).

Taloudellisella yhteenliittymällä tarkoitetaan sellaisten yritysten yhteenliittymää, joilla on esim. keskinäistä omistusta tai liiketaloudellista riippuvuutta. Taloudellisen yhteenliittymän määritelmä ei ole vielä vakiintunut (LLL 94 §:n perustelut, L 1607/1993, HE 295/1992 vp).

Luottolaitosten yhteenliittymällä tarkoitetaan Talletussuojarahastoa, Sijoittajien korvausrahastoa ja pankkien vakuusrahastoja sekä esim. Finanssialan Keskusliittoa, osuuspankkien yhteenliittymää, Säästöpankkiliittoa ja Paikallisosuuspankkiliittoa.

Palveluyrityksellä tarkoitetaan suomalaista tai ulkomaista yritystä, joka pääasiallisena toimintanaan tuottaa palveluja yhdelle tai useammalle luottolaitokselle omistamalla, hallitsemalla tai hoitamalla kiinteistöjä tai joka tuottaa tietojenkäsittelyyn liittyviä palveluja (LLL 14 §).

Valvontaviranomaisella tarkoitetaan Finanssi- valvontaa.

Osuuspankkien yhteenliittymällä tarkoitetaan osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain 3 §:n mukaista keskusyhteisöön kuuluvien osuuspankkien, keskusyhteisön konsolidointiryhmään kuuluvien luotto- ja rahoituslaitosten ja palveluyritysten sekä osuuspankkien keskusrahallituksen muodostamaa yhteenliittymää.

FK|Finanssialan Keskusliitto

Bulevardi 28
00120 Helsinki
Puhelin 020 7934 200
Faksi 020 7934 202
etunimi.sukunimi@fkl.fi
<http://www.fkl.fi>